

Budovanie rovnosti od začiatku

Osvedčené postupy pri dosahovaní rodovej rovnosti a rovnosti v prístupe k digitálnym nástrojom a ich používaní v predškolskom vzdelávaní a výchove

Co-funded by
the European Union

Informácie o projekte

AKRONYM PRJEKTU

GENDERBEST

NÁZOV PROJEKTU

Budovanie rodovej rovnosti od začiatku
Spolufinancované z programu Európskej únie
Erasmus+

DOHODA O GRANTE

2021-1-RS01-KA220-SCH-000027947

KONZORCIUM

Pomoć deci (RS) FORMA.Azione srl (IT)
Škola Dokoran Wide Open Schools n.o.
(SK)

Predškolska ustanova "Veljko Vlahović"
(RS)

Autori

VASIĆ LJILJANA, Pomoć deci
GLODIĆ SVETLANA, Pomoć deci
TANKOSIKJ KATERINA, Pomoć deci

Vývojový tím

Sylvia, FORMA.Azione Palazzetti Chiara,
FORMA.Azione
Curta Adina, FORMA.Azione Giovagnoni
Letizia, FORMA.Azione Marchetta Chiara,
FORMA.Azione Ujhazyova Michaela, SD-WOS
Sklenka Dr Miroslav, SD-WOS Sklenková
Denisa, SD-WOS
Sakač Edit, materská škola "Veljko Vlahović" Oros
Lahoš Teodora, materská škola "Veljko Vlahović"
Vujinović Milica, materská škola "Veljko Vlahović" Erdei
Križan Emma, materská škola "Veljko Vlahović"
Krstin Sonja, materská škola "Veljko Vlahović"
Pejaković Vesna, materská škola "Veljko Vlahović"
Porobić Slavica, materská škola "Veljko Vlahović"

Tento projekt bol financovaný s podporou Európskej komisie. Táto publikácia vyjadruje len názory autorov a Komisia nenesie zodpovednosť za akékoľvek použitie informácií v nej obsiahnutých.

Skratky a akronymy

EK	Európska komisia
ECEC	Vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve ¹
ECD	Rozvoj v ranom detstve
EIGE	Európsky inštitút pre rodovú rovnosť
EÚ	Európska únia
EÚFRA	Agentúra Európskej únie pre základné práva
SWOT	Silné stránky, slabé stránky, príležitosti, hrozby

¹Podľa Európskej komisie ide o akékoľvek regulované opatrenie, ktoré poskytuje vzdelávanie a starostlivosť deťom od narodenia do veku povinnej základnej školskej dochádzky, ktorý sa môže v Európe líšiť. Zahŕňa strediská a rodinné zariadenia dennej starostlivosti, súkromne a verejne financované zariadenia, predškolské zariadenia a zariadenia predškolskej výchovy.

Obsah

NÁZOV PROJEKTU	2
DOHODA O GRANTE	2
KONZORCIUM	2
Skratky a akronymy	3
Úvod	5
Účel tohto súboru nástrojov	6
Čo sme sa dozvedeli zo samohodnotenia?	6
Srbsko	6
Slovensko	8
Taliansko	10
Čo sú to rodové predsudky a stereotypy a prečo sú dôležité?	12
Čo je to predsudok?	12
Čo je to stereotyp?	12
Prečo je dôležité vyhýbať sa rodovým stereotypom v prvých rokoch života?	14
Znižovanie chudoby	14
Prevenia násilia páchaného na ženách	14
Duševné zdravie a pohoda	15
Vzdelanie a voľba povolania	15
Ako čeliť rodovým stereotypom	16
Začnite od seba	16
Zhodnoťte pomer chlapcov a dievčat vo vašej skupine	16
Zhodnoťte svoje prostredie, materiály a hračky	17
Zhodnoťte, ako používate digitálne nástroje s deťmi a ich rodinami	18
Sledujte váš jazyk a interakcie s deťmi	19
Zhodnoťte svoju komunikáciu s rodičmi/rodinami/opatrovateľmi v oblasti rodovej rovnosti	20
Overte si, či má vaša škôlka/škôlka/predškolské zariadenie politiku rodovej rovnosti	21
Inšpirujte sa príkladmi dobrej praxe	22
1. Prístup	23
2. Pracovná sila	27
Prax vo Švédsku	27
3. Kurikulum	34
4. Používanie digitálnych nástrojov	41
5. Monitorovanie a hodnotenie	44
6. Riadenie a rozpočtovanie	47
PRÍPADOVÉ ŠTÚDIE	51

Úvod

Skúsenosti detí s detstvom a hrou sú čoraz viac rodovo rozdelené a polarizované medzi dievčatá a chlapcov, pričom výrobky, ako sú hračky, knihy, online zdroje a oblečenie, sa čoraz viac vyrábajú a predávajú podľa rodového hľadiska². Akademický výskum, vrátane práce Dr. Nancy Lombardovej z Glasgow Caledonian University³, poukazuje na negatívny vplyv rodových stereotypov na všetky deti a na dôležitú úlohu, ktorú môže mať vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve (VSRD) pri pozitívnom presadzovaní rodovej rovnosti.

V rámci presadzovania rodovej rovnosti už niekoľko partnerov v projekte GENDERBEST pracovalo na poskytovaní podpory odborníkom v oblasti predškolskej výchovy a vzdelávania prostredníctvom rôznych typov školení (projekt SEQUENCES - zameraný na všeobecné zabezpečovanie kvality v materských školách a predškolských zariadeniach, ECD+ - zameraný na podporu odborníkov v oblasti predškolskej výchovy a vzdelávania pri rozvíjaní lepších vzťahov s rodičmi a opatrovateľmi, čo vedie k diskusiám o mnohých otázkach s deťmi, o úlohách mužských a ženských vzorov a o projekte Children's Rights Up! (CRUP) - prevencia sexuálneho zneužívania detí, kde sa hovorí o intímnych partiách dievčat a chlapcov, pohlaví a stanovovaní hraníc bez ohľadu na pohlavie a vzťahy).

V rámci projektu GENDERBEST sme vyvinuli nástroj na sebahodnotenie, ktorý umožňuje odhaliť (ne)vedomé predsudky týkajúce sa pohlavia, rodových rolí a očakávaní súvisiacich s pohlavím. Tento nástroj pre odborníkov v oblasti predškolskej výchovy a vzdelávania, ako aj pre rodičov a opatrovateľov bol testovaný v Srbsku, na Slovensku a v Taliansku a výsledky jasne ukázali, že hoci sa oba typy veľmi dôležitých dospelých v živote každého malého dieťaťa zhodujú na tom, že rodová rovnosť je dobrá myšlienka, na jednej strane je potrebné poradenstvo a usmernenie a na druhej strane viac kompetencií, ako podporovať rodovú rovnosť a vyhýbať sa škodlivým stereotypom v praxi. Táto zbierka osvedčených postupov bola vypracovaná s cieľom ponúknuť praktické a užitočné rady, ako prístupným spôsobom podporovať rodovú rovnosť. Obsah sme usporiadali podľa jednotlivých oblastí kvality, ako sú definované v Európskom rámci kvality predškolského vzdelávania a starostlivosti - prístup, pracovná sila, učebné osnovy, monitorovanie a hodnotenie, riadenie a rozpočet, a na podnet dôsledkov súvisiacich s Covid-19, ktoré zahŕňali rozsiahlu potrebu častého používania digitálnych zdrojov počas výluk, sme zahrnuli príklady dosiahnutia rodovej rovnováhy pri používaní digitálnych technológií v ranom veku. Okrem tejto zbierky príkladov osvedčených postupov z rôznych prostredí radíme aj ďalšie zdroje z praxe, ktoré sú k dispozícii na používanie v materských školách a predškolských zariadeniach, ako sú detské knihy, hračky a aktivity, školenia a ďalšie čítanie.

Tento súbor nástrojov bol vytvorený pre všetkých v zariadeniach predškolskej výchovy a bude

² Hra s rovesníkmi ako brána k rodovej flexibilitě detí: The Effect of (Counter) Stereotypic Portrayals of Peers in Children's Magazines, in Sex Roles Journal of Research, Spinner L, Cameron L, Calogero R, 2018. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6096659/>

³ Názory mladých ľudí na násilie páchané na ženách, Dr. Nancy Lombard, lektorka, Napier University, Edinburgh, 2012: <https://www.iriss.org.uk/resources/videos/young-peoples-views-violence-against-women-nancy-lombard>

užitočný aj rodičov a všetkých, ktorí pracujú s malými deťmi. Vysvetľuje význam boja proti rodovým stereotypom v ranom veku a poskytuje nápady a príklady osvedčených postupov zo Srbska, Slovenska, Talianska a celej Európy.

Účel tohto súboru nástrojov

Už vo veku dvoch rokov dokážu deti nielen pomenovať hlavné pohlavné skupiny, ale začínajú si vytvárať aj prvé stereotypy týkajúce sa pohlavia. Pevné zaujatie voči vlastnej rodovej skupine a iným skupinám je viditeľné okolo piateho roku života dieťaťa a v tomto veku sa prejavuje v najtvrdšej podobe (Martin a Ruble, 2010). Rodové stereotypy sú pomerne odolné voči zmenám v prvých rokoch života a na ich zmiernenie je potrebná intenzívna dlhodobá práca (De Lisi a Johns, 1984; Pardeck a Pardeck, 1985; Ayers a Ayers, 1989; Swadener, 1988), hoci nové výskumy ukazujú, že v tomto veku ide skôr o pozitívne predsudky voči vlastnej rodovej skupine ako o negatívne postoje voči iným skupinám. Deti sa tiež začínajú učiť o rodových rolách a očakávaniach a od svojich významných dospelých preberajú posolstvá o tom, čo sa považuje za "dobré" pre chlapcov a dievčatá. Učia sa zo všetkého, čo vidia, čo počujú a čo robia ľudia okolo nich. To formuje ich vnímanie seba samých a druhých, keď dospievajú, a ovplyvňuje prejavy identity.

Nikdy nie je priskoro spochybňovať to, čo sa v našej spoločnosti tradične očakáva od chlapcov a dievčat. Ak to robíme už od útleho veku, pomáha to chrániť deti pred negatívnymi dôsledkami nerovnosti a diskriminácie, keď vyrastú do dospelosti.

Prieskum uskutočnený v Srbsku, na Slovensku a v Taliansku ukázal, že deväť z desiatich rodičov a všetkých učiteľov v materských školách a predškolských zariadeniach sa zhodlo na tom, že je dôležité, aby sa v ranom detstve pristupovalo k chlapcom a dievčatám rovnako. Napriek tomu sú tradičné rodové stereotypy v našej spoločnosti stále bežné a nedostatok informovanosti o tom, ako sa týmto škodlivým vzorcom postaviť, je základnou prekážkou, ktorá bráni tomu, aby mali malé deti rovnaký štart do života.

Praktickí lekári majú jedinečnú a dôležitú pozíciu pri ovplyvňovaní vývoja detí a zároveň pri ovplyvňovaní rodičov a opatrovateľov. Majú tiež schopnosť vytvárať prostredie, ktoré podporuje rovnocenné a rešpektujúce vzťahy, odbúrava tradičné rodové normy a podporuje rodovú rovnosť, aby sa zabezpečilo, že deti nebudú mať obmedzujúce rodové stereotypy.

Čo sme sa dozvedeli zo samohodnotenia?

Srbsko

Zariadenia predškolskej výchovy a vzdelávania

V Srbsku všetkých 69 respondentov sebahodnotiaceho prieskumu medzi vychovávateľmi a učiteľmi v predškolských zariadeniach boli ženy a približne 79 % z nich odpovedalo, že sú oboznámení s pojmom rod a rodová rovnosť, pričom sa väčšinou odvolávali na stereotypy týkajúce sa "mužských" a "ženských povolání, farieb, hračiek a športu. Približne 86 % z nich tiež

uviedlo, že vedia identifikovať rodovú diskrimináciu a pôsobiť proti nemu v určitej alebo vysokej miere.

Približne dve tretiny z nich tiež odpovedali, že pri práci s deťmi používajú rodovo citlivý jazyk vo väčšej miere alebo často, ale 45 % z nich odpovedalo, že sa necítia pohodlne, keď ho používajú. Len 40,6 % však tvrdilo, že používajú inkluzívne materiály a aktivity.

Približne tretina respondentov z radov učiteľov materských škôl uviedla, že sa v každodennej rutine nevyhýbajú úlohám špecifickým pre pohlavie, a hoci približne 70 % respondentov tvrdí, že sa takýmto úlohám vyhýbajú, 10 % z nich nevedelo uviesť žiadny príklad, prečo tak robia.

Pokiaľ ide o používanie digitálnych nástrojov a zariadení, takmer všetci tvrdili, že ich používajú a využívajú rovnako, ale niektorí uviedli, že používajú rôzne zdroje u chlapcov a dievčat.

Na otázku, do akej miery vedie vzdelávacia prax k budúcej segregácii v zmysle rozlišovania medzi prácou mužov a žien, približne dve tretiny respondentov odpovedali, že podľa ich názoru ju prax v tejto vekovej skupine neovplyvňuje.

Keď sme ich požiadali, aby uviedli prvky, ktoré v rámcových učebných osnovách chýbajú a ktoré by zabezpečili rodovú rovnosť, takmer všetci odpovedali, že rámcové učebné osnovy sú dobré a že je potrebné zlepšiť ich výklad.

Na otázku, či do vzdelávania a aktivít s deťmi zapájajú rovnako aj rodičov a ostatných členov rodiny, odpovedalo približne 59 % respondentov, že ich zapájajú rovnako, ale 49 % zapája najmä matky.

Na otázku, do akej miery prispieva vyšší počet žien v zariadeniach predškolskej výchovy a vzdelávania v ranom detstve vo všeobecnosti k posilňovaniu rodových predsudkov a stereotypov, dve tretiny všetkých respondentov tiež uviedli, že podľa ich názoru prispieva.

Čo sa týka ďalšieho vzdelávania, podľa respondentov je potrebné viac zvyšovať povedomie o stereotypoch a predsudkoch, viac školení na posilnenie schopností učiteľov vystúpiť zo svojej komfortnej zóny, viac hovoriť o rodovej rovnosti a viac zapájať rodičov a rodiny do dialógu o rodovej rovnosti. Uviedli tiež potrebu zlepšenia zručností pre vhodnejší výber materiálov, aktivít, kníh v tomto smere, ale aj rovnaký prístup k chlapcom a dievčatám.

Rodičia

Na dotazník sebahodnotenia odpovedalo 100 rodičov, z toho 90 % žien. Na otázku, či poznajú pojem rod a rodová rovnosť, 83 % odpovedalo, že o ňom vedia alebo vedia veľa, a príklady, ktoré uviedli na rodové stereotypy, sa týkali najmä mužských/ženských zamestnaní, výšky platu za rovnaké zamestnanie, rodinných povinností, výberu športov, hračiek, farieb.

Na otázku, či sa snažia vyhnúť stereotypnému rozdeleniu povinností pri domácich prácach, 82 % respondentov odpovedalo, že áno, zatiaľ čo 18 % uviedlo, že sa nesnažia prelomiť cyklus tradičného rozdelenia práce podľa pohlavia.

domov.

Na otázku, či sa cítia dobre, keď ponúkajú deťom hračky spôsobom, ktorý je v rozpore s rodovými stereotypmi, 71 % odpovedalo áno a 29 % uviedlo, že sa v tomto smere necítia dobre. V odpovedi na otázku, prečo sa necítia komfortne, väčšina uviedla, že by malo byť na deťoch, aby si vybrali, s čím by sa chceli hrať, a najdôležitejším faktorom je šťastie detí pri hre, zatiaľ čo niektorí odpovedali, že nie je "prirodzené", že "normálne", aby sa deti hrali s hračkami "vyrobenými pre iné pohlavie", alebo že im nevádi, ak sa to niekedy stane, ale neboli by radi, keby sa to zmenilo na detský "zvyk".

Na otázku, či umožňujú svojim deťom používať digitálne zariadenia, 8 % odpovedalo, že nie, 5 % uviedlo, že zriedkavo a na krátky čas. Televíziu, rozprávky, hudbu alebo zariadenie Wii a herné konzoly povoľuje svojim deťom používať 6 % rodičov, zatiaľ čo 29 % povoľuje používanie tabletu, 39 % povoľuje OC a smartfóny povoľuje 78 % rodičov. Nie je významný rozdiel v tom, či je niektoré z týchto zariadení povolené chlapcom alebo dievčatám:

Vek dieťaťa	chlapci	dievčatá
0-1	1	0
1-2	3	2
2-3	6	6
3-4	13	11
4-5	15	18
5-6	17	18
Neskôr	38	32

Slovensko

Zariadenia predškolskej výchovy a vzdelávania

Výsledky sebahodnotiaceho dotazníka o rodovej rovnosti (časť 1) ukazujú, že hoci odborníci v oblasti VSRD na Slovensku vo všeobecnosti uznávajú dôležitosť presadzovania rodovej rovnosti, majú rôznu úroveň vedomostí a sebadôvery pri riešení rodových otázok vo svojej práci. Odborníci z praxe VSRD, ktorí odpovedali na dotazník, hodnotili svoje vedomosti a znalosť koncepcie a postupov súvisiacich s rodovou problematikou takto: 43 % uviedlo vysokú úroveň vedomostí v tejto oblasti, 37 % strednú úroveň a 20 % skôr nízku úroveň. Respondenti sa vyjadrili, že sa považujú za schopných identifikovať rodovú diskrimináciu a konať proti nej. Len 3 % respondentov uviedli veľmi nízku úroveň schopností v tejto oblasti. Okrem toho 82 % respondentov uviedlo, že sú schopní rozpoznať prejavy negatívneho rodového porovnávaného alebo rodového nadávania, podpichovania a obťažovania.

V oblasti praxe a pracoviska (časť 2) si väčšina opýtaných odborníkov v oblasti predškolskej výchovy a vzdelávania myslí, že chlapcov a dievčatá v prostredí predškolskej výchovy a vzdelávania veľmi neovplyvňujú rodové stereotypy. Pokiaľ ide o používanie rodovo citlivého jazyka, respondenti uviedli potrebu väčšej diskusie. Niektorí z nich sa vyjadrili, že v slovenskom jazyku nie je prirodzené používať mužské aj ženské tvary niektorých slov - napríklad profesie, pretože mužský tvar sa vníma ako rodovo neutrálny variant (ktorý sa môže používať pre mužov aj ženy). Pri otázke o rodovo inkluzívnom jazyku sa väčšina odborníkov domnievala, že ho používa v dostatočnej miere. Taktiež sa domnievali, že vo svojej každodennej praxi používajú mužské aj ženské vzory, pričom uvádzali príklady lekárov, sudcov, policajtov a policajtiiek, hoci pri niektorých profesiách majú tendenciu častejšie používať určitý rod. Pri opise povolání dospelých väčšina respondentov uviedla, že dbajú na používanie mužských aj ženských foriem povolania. V tejto súvislosti je dôležité poznamenať, že na Slovensku v súčasnosti zastáva funkciu prezidenta žena, a to bol aj najčastejšie uvádzaný príklad v tejto súvislosti. Odborníci z praxe tiež potvrdili, že používajú aktivity a materiály, ktoré sú inkluzívne a poskytujú rovnaké zastúpenie chlapcom a dievčatám. Pokiaľ ide o rodovú predpojatost' vo vzdelávacom procese, na otázku o technologickom vybavení, ktoré je k dispozícii v prostredí predškolskej výchovy a vzdelávania, uviedli, že umožňujú chlapcom a dievčatám používať vybavenie rovnako.

Zistili sme tiež, že z pohľadu niektorých odborníkov z praxe prejavujú chlapci väčší záujem o technológie, niektorí uviedli, že nechávajú chlapcov a dievčatá používať technológie v rovnakej miere, ale že ich používajú odlišne. Väčšina odborníkov z praxe uviedla, že sa vyhýbajú úlohám špecifickým pre jednotlivé pohlavia, ale niektorí spomenuli, že deti niekedy prirodzene používajú rôzne hračky v závislosti od ich pohlavia. Majú však pocit, že podporujú rovnaké pozitívne správanie u chlapcov aj dievčat a v všeobecnosti nerobia rozdiely v type pozitívneho správania, ktoré od detí očakávajú. Na otázku, do akej miery vedú výchovné postupy k budúcej segregácii v zmysle rozlišovania medzi prácou mužov a žien, sa väčšina respondentov prikláňala k názoru, že v tejto oblasti majú malý vplyv. Vzdelávacie inštitúcie majú podľa väčšiny respondentov rodovo citlivé učebné osnovy. Rodinní príslušníci, ktorých odborníci na predškolskú výchovu a vzdelávanie najviac zapájajú do vzdelávania a aktivít detí, sú prevažne matky. Na otázku, do akej miery prispieva vyšší počet žien v zariadeniach predškolskej výchovy a vzdelávania v ranom detstve vo všeobecnosti k posilňovaniu rodových predsudkov a stereotypov, respondenti väčšinou uviedli, že má v tejto oblasti pomerne veľký vplyv. Väčšina respondentov sa osobne nestretla s diskrimináciou na pracovisku z dôvodu pohlavia, ale spomínala sa diskriminácia z dôvodu veku.

Na základe výsledkov dotazníka sme identifikovali niekoľko oblastí, v ktorých je potrebná ďalšia odborná príprava a podpora. Medzi odpoveďami sme našli potrebu riešiť rodové otázky vrátane rodových stereotypov, rodovo podmieneného násillia a šikanovania, ako aj stratégie na podporu rodovej rovnosti v triede a zapojenie otcov. Odborníci v oblasti VSRD sa vo všeobecnosti cítili pomerne sebaisto pri riešení rodových otázok. Odpovede na konkrétnejšie otázky však naznačujú, že je stále veľmi nízka

uznanie významu rodovo citlivého jazyka a vplyvu, ktorý môže mať rané vzdelávanie na rozvoj rodových predsudkov. Taktiež sme na základe získaných odpovedí dospeli k záveru, že aj tí praktici, ktorí deklarovali vysoké povedomie o rodových rolách, opisovali rodovo podmienené správanie ako prirodzené (napr. prirodzený výber hračiek). Celkovo tieto zistenia naznačujú, že hoci si odborníci v oblasti predškolskej výchovy a vzdelávania na Slovensku vo všeobecnosti uvedomujú dôležitosť presadzovania rodovej rovnosti, možno je potrebné cielenejšie vzdelávanie a podpora, ktoré by im pomohli rozvíjať vedomosti a zručnosti potrebné na účinné riešenie rodových otázok v ich práci.

Rodičia

Podobne ako odborníci z praxe, aj rodičia vo všeobecnosti deklarujú, že chápu a podporujú rodovú rovnosť. Nemajú však tendenciu zámerne čeliť rodovým stereotypom (väčšina z nich neuviedla príklady účinných stratégií).

Napriek všeobecnému nedostatku proaktívneho prístupu nám analýza sebahodnotiaceho dotazníka a dotazníka pre rodičov umožnila zozbierať postupy, ktoré považujeme za užitočné v kontexte situácie na Slovensku.

Taliansko

Zariadenia predškolskej výchovy a vzdelávania

V Taliansku tvorili väčšinu respondentov samohodnotiaceho dotazníka o rodovej rovnosti pedagógovia predškolského vzdelávania a starostlivosti (75 %) spolu s manažérmi/koordinátormi (10 %), ktorí pochádzali takmer výlučne z regiónu Umbria. 70 % z celkového počtu respondentov (spolu 20) odpovedalo, že sú oboznámení s pojmom rod a rodová rovnosť, pričom sa odvolávali najmä na stereotypy spojené so ženskou a mužskou farbou pleti, ako aj s ženskými a mužskými hračkami. Tento druh rodových stereotypov uvádzajú aj ako zdroj diskriminácie, ktorej boli svedkami alebo ktorú osobne poznajú počas svojej praxe. Majú teda pocit, že sú schopní identifikovať rodovú diskrimináciu a konať proti nej. Len 5 % respondentov uviedlo veľmi nízku úroveň schopností v tejto oblasti.

V oblasti praxe a pracoviska (časť 2) si odborníci v oblasti predškolskej výchovy a starostlivosti väčšinou myslia, že chlapcov a dievčatá v prostredí predškolskej výchovy a starostlivosti o deti príliš neovplyvňujú rodové stereotypy, čo potvrdzuje aj ich schopnosť používať rodovo citlivý jazyk (90 % odborníkov odpovedalo, že im rodovo citlivý jazyk vyhovuje). Keď však boli požiadaní, aby uviedli príklady o rodovo citlivom jazyku, ako aj o výchovných postupoch prijatých v prostredí, len málo z nich neodpovedalo alebo odpovedalo nesprávne.

Pri opise povolání dospelých väčšina respondentov uviedla, že dbajú na používanie mužských aj ženských tvarov povolania.

Odborníci z praxe tiež odpovedali, že používajú aktivity a materiály, ktoré sú inkluzívne a poskytujú rovnaké zastúpenie chlapcom a dievčatám. V tejto oblasti uviedli zmysluplné príklady, ako sú knihy

zamerané na paritu mužov a žien, aktivity starostlivosti pre chlapcov, nákladné autá a autá pre dievčatá, hranie rolí ponúkať "typické mužské" úlohy dievčatám a naopak.

Pokiaľ ide o rodovú predpojatosť vo vzdelávacom procese, na otázku týkajúcu sa technologického vybavenia, ktoré je k dispozícii v zariadení predškolskej výchovy a vzdelávania, všetci respondenti uviedli, že umožňujú chlapcom a dievčatám používať toto vybavenie rovnako. Tento rovnocenný prístup potvrdzujú aj vtedy, keď podporujú chlapcov aj dievčatá v rozvíjaní pozitívneho prístupu, pri práci s emóciami, ako aj pri zadávaní úloh, ktoré nie sú rodovo stereotypné. V tomto prípade väčšina z nich uviedla výchovnú prax, keď chlapcom aj dievčatám ponúkli upratovanie, prestieranie a čistenie stola.

Keď sme sa však pýtali na to, do akej miery vedú vzdelávacie postupy k budúcej segregácii v zmysle rozlišovania medzi prácou mužov a žien, väčšina respondentov sa prikláňala k názoru, že táto oblasť pomerne výrazný vplyv, hoci zariadenia podľa názoru väčšiny respondentov majú rodovo citlivé učebné osnovy.

Rodinní príslušníci, ktorých odborníci v oblasti predškolskej výchovy a vzdelávania najviac zapájajú do vzdelávania a aktivít detí, sú obaja rodičia v prípade 70 % respondentov spolu so starými rodičmi (15 %).

Na otázku, do akej miery prispieva vyšší počet žien v zariadeniach predškolskej výchovy a vzdelávania v ranom detstve vo všeobecnosti k posilňovaniu rodových predsudkov a stereotypov, 60 % respondentov uviedlo, že má v tejto oblasti pomerne veľký vplyv. Väčšina respondentov (90 %) sa osobne nestretla s diskrimináciou na pracovisku z dôvodu pohlavia.

Na základe výsledkov dotazníka sa ukázalo, že najrelevantnejšou oblasťou, v ktorej by mali byť odborníci v oblasti predškolskej výchovy a vzdelávania ďalej podporovaní prostredníctvom školení, bolo zapojenie otca do výchovy a starostlivosti o deti, ako prirodzenejšie používať a podporovať rodovo citlivý jazyk, duševný a telesný vývoj detí od 0 do 3 rokov, praktické laboratória s rodičmi o rodovej rovnosti.

Rodičia

Z prieskumu medzi rodičmi vyplýva, že väčšinu respondentov tvorili talianske ženy. Celkovo boli oboznámení s pojmom rod a rodová rovnosť, pričom sa snažili vyhnúť aj stereotypnému rozdeleniu domácich prác medzi dievčatá a chlapcov. Sú plne presvedčení o tom, že je dôležité zabezpečiť svojim deťom rodovo rovné vzdelávanie. Čo sa týka digitálnych zariadení a prípadných rodových rozdielov pri ich ponúkaní svojim deťom ženského alebo mužského pohlavia, 81 % respondentov považuje zariadenia za dôležité, ale už od vyššieho veku.

Čo sú to rodové predsudky a stereotypy a prečo sú dôležité?

Čo je to predsudok?

Predsudok je názor, ktorý si o niečom, niekom alebo nejakej skupine vopred vytvoríme bez dobrého dôvodu, bez primeraných vedomostí alebo skúseností. Môžu byť pozitívne aj negatívne.

Často sú takéto predsudky neškodné, vďaka nim sa náš svet zdá byť ľahšie ovládateľný. Takéto predsudky však môžu byť deštruktívne, ak sa vyskytujú medzi jednotlivcami alebo skupinami ľudí takým spôsobom, že negatívne ovplyvňujú ich správanie voči sebe navzájom alebo pri riešení danej témy.

Málokto z nás sa dokáže vyhnúť predsudkom, čo je spôsobené rodinnou a spoločenskou výchovou a potrebou patriť do skupiny.

Skutočne zaujatí ľudia (fanatici) nezmenia svoje pocity alebo názory, ani keď im niekto ukáže dôkaz o opaku alebo sa stane niečo, čo by za normálnych okolností zmenilo názor na jednotlivca, skupinu alebo problém.

Predsudky sa týkajú pocitov a presvedčení a môžu ovplyvniť naše vnímanie. Existuje veľa dôkazov o tom, že to, čomu veríme, skutočne ovplyvňuje spôsob, akým vnímame udalosti (t. j. ľudia zvyčajne nemajú predsudky kvôli tomu, čo vidia a počujú, ale vidia alebo počujú ľudí/udalosti inak kvôli tomu, čomu veria).

Čo je to stereotyp?

Stereotypizácia vzniká vtedy, keď si tak zjednodušíme svoje predsudky o určitej skupine alebo pohlaví ľudí, že následne vnímame všetkých členov tejto skupiny ako osoby s určitými, zvyčajne negatívnymi, vlastnosťami.

napr. vnímanie všetkých žien ako príliš emocionálnych a všetkých mužov ako agresívnych.

Je pre nás veľmi ťažké vyhnúť sa stereotypom, pretože naša kultúra, naše médiá a často aj naši politici podporujú stereotypy.

Stereotypy sa niekedy skladajú, rovnako ako predsudky, z určitého stupňa pravdy a nepravdy. Stereotypy však vnucujú všetky dané vlastnosti všetkým jednotlivcom bez ohľadu na stupeň alebo konkrétnu pravdivosť tvrdenia.

Predsudky a stereotypy sa týkajú najmä pocitov a postojov. Pocity sú pestované v detstve, komunite a spoločnosti a v čase, keď dosiahneme dospelosť, sú často inštinktívne. Hoci je dôležité uvedomiť si rozsah vlastných predsudkov voči mnohým skupinám, je potrebné pracovať na tom, čo s týmito pocitmi, ktoré sa prejavujú v našom **správaní a konaní, robíme**.

Najdôležitejšie nie je to, či je pre nás ťažké mať láskyplné pocity voči nejakej skupine, alebo dokonca či voči nej pociťujeme predsudky, ale to, či tieto pocity určujú naše správanie a štruktúry a inštitúcie v našej spoločnosti.

Rodové stereotypy sú hlboko zakoreneným a bežným problémom vo všetkých spoločnostiach a v každej dobe. Stereotypy upevňujú nerovnosť a posilňujú predsudky o tom, čo sa človeku páči, ako sa oblieka alebo ako sa správa, aké zamestnanie by mal vykonávať len preto, že patrí do určitej skupiny. Pokiaľ ide o pohlavie, stereotypy sú založené na predpoklade, že všetci chlapci budú rovnakí a budú mať radi rovnaké veci a všetky dievčatá budú rovnaké a budú mať rady rovnaké veci. To vytvára tlak na chlapcov a dievčatá, aby sa prispôbili určitým predstavám o "mužskosti" a "ženskosti", čo môže malé deti skutočne obmedzovať a obmedzovať. Stereotypy ovplyvňujú činnosti, ktorým sa deti venujú, ich záujmy a zručnosti.

- a napokon aj na to, aké úlohy v spoločnosti zaujmú v

dospelosti.⁴ Príklady bežných stereotypov a vnímaných

rodových rolí:

	CHLAPCI	DIEVČATÁ
OČAKÁVANIE	Silný, dobrodružný, praktický, drsný, vodca, bez emócií, "chlapci neplačú", rád sa zašpiní, agresívny, nezávislý, dominantný, rozhodný, logický, bez emócií, asertívny, tvrdý, stoický, aktívny, svetácky, hlučný, odvážny, náročný, hlučný.	Citlivý, starostlivý, márnivý, jemný a "správny", slabý, závislý, pasívny, láskavý, intuitívny, submisívny, emocionálny, nelogický, zhovorčivý, nerozhodný, obetavý, tichý.
SOCIALIZÁCIA	Hračky zamerané na: akciu, konštrukciu, technológiu, boj a dobývanie. Sociálne posilňovanie prostredníctvom sociálnych médií, televízie, autorít (rodičov a opatrovníkov).	Hračky zamerané na: bábiky, varenie, princezné, umenie a remeslá. Sociálne posilňovanie prostredníctvom sociálnych médií, televízie, autorít (rodičov a opatrovníkov).

⁴ Care Inspectorate Scotland, UK: Gender play in early learning and child care

RODOVÉ ROLY	Muži musia byť fyzicky silní, agresivita je prijateľnou súčasťou mužského správania, ochota riskovať (superhrdinovia/akčné postavy).	Od žien sa očakáva, že si budú vysoko ceniť vzhľad (býť pekné), poddajnosť (milé, sladké, nežné), submisívne úlohy (princezné).
-------------	--	---

Prečo je dôležité vyhýbať sa rodovým stereotypom v prvých rokoch života?

Ako vieme, predsudky aj stereotypy sú založené na pocitoch. U detí sa niekedy medzi druhým a štvrtým rokom života rozvíja sen se rozpoznavania pocitov, takže v tomto období je najdôležitejšie pracovať na aktívnom rozvoji rešpektu voči akejkolvek individuálnej voľbe, ktorá neubližuje iným ani sebe samému, a kedy sa môže rozvíjať pozitívny cit voči rozmanitosti. Prístup založený na rodovej rovnosti znamená pomôcť deťom cítiť sa dobre bez ohľadu na to, akú farbu majú radi okolo seba alebo na sebe, akú hračku nájdu záujem používať a hrať sa s ňou. Znamená to tiež naučiť ich vykonávať akékoľvek domáce práce spôsobom primeraným ich veku bez ohľadu na ich pohlavie. Chceme, aby deti boli tým, kým chcú byť, a aby sa rovnako dobre cítili pri hraní futbalu alebo na hodinách baletu a usilovali sa o rôzne povolania a cesty.

Predchádzanie rodovým stereotypom už od útleho veku pomáha zastaviť negatívne dôsledky nerovnosti a diskriminácie, pretože môže podporiť rast detí bez toho, aby sa obmedzovali ich možnosti voľby očakávaniami založenými na ich pohlaví. Tým, že sa deťom poskytne prostredie, ktoré podporuje normy a očakávania, ktoré sa netýkajú pohlavia, sa deti môžu cítiť lepšie akceptované a oslavované pre svoju individualitu. Môžu rozšíriť svoje aspirácie a byť otvorenejšie širokej škále príležitostí na rozvoj svojho talentu na čokoľvek.

Znižovanie chudoby

Ak deťom poskytneme možnosť hrať sa a rozvíjať záujem o to, čo považujú za zaujímavé, znamená to, že keď neskôr prejdú vzdelávacím procesom, môžu sa cítiť slobodné pri rozvíjaní svojich talentov a záujmov, môžu sa cítiť rovnako podporované, aby svoje vzdelanie posunuli čo najďalej a cítiť sa pohodlne pri výbere svojej kariéry. Vzhľadom na nevedomý vplyv predsudkov ukrytých v priestorovej a pedagogickej organizácii prostredia je dôležité, aby pedagógovia aktívne podporovali kontra-naratívy a ad-hoc opatrenia s cieľom prekonať rodovo stereotypné usporiadanie. Keď deti vyrastú, mali by oveľa širší výber zamestnania, mohli by si ponechať prácu, o ktorú majú skutočný záujem, a následne žiť z vlastného príjmu, byť nezávislé a slobodne sa rozhodovať v živote na základe svojich skutočných pocitov, a nie z potreby finančne prežiť.

Prevenia násilia páchaného na ženách

Len v Srbsku 72 % dievčat a 64 % chlapcov vo veku 15 - 29 rokov uviedlo, že boli vystavení nejakému druhu rodovo podmieneného násilia (Národná rada mládeže, 2021). Agentúra EÚ pre základné práva (FRA) ukázala, že v celej EÚ 44 % žien zažilo psychické násilie zo strany partnera

počas ich života. Podľa výskumu Európskeho inštitútu pre rodovú rovnosť (EIGE) patria neheterosexuálne ženy medzi skupiny, ktoré zažívajú psychické násilie vo vyššej miere ako celková populácia. Rodová diskriminácia a nerovnosť sú hlavnými príčinami násilia páchaného na ženách a dievčatách a napriek mnohým opatreniam prijatým v súvislosti s dospelými a dospelými, naďalej pretrvávajú rozdielne zaobchádzanie a prístup k mužom a ženám. Úroveň násilia páchaného na ženách je výrazne a trvalo vyššia v spoločnostiach, komunitách a vzťahoch, kde prevláda tradičnejší, patriarchálnejší pohľad na úlohy mužov a žien. Preto je mimoriadne dôležité, aby učelia aj rodičia/rodiny malých detí mali vedomosti, zručnosti a sebadôveru vo všetkých fázach raného detstva detí, aby dokázali spochybňovať rigidné a škodlivé rodové stereotypy, podporovať rovnaký rešpekt a zaobchádzanie s chlapcami aj dievčatami.

Duševné zdravie a pohoda

Glennon Doyleová, autorka bestsellerov a blogerka, ktorá bojovala s poruchami duševného zdravia, hovorí, že predstavy spoločnosti o ženskosti a mužskosti znemožňujú mužom a ženám byť plne ľudskými. Ide o to, že ženy môžu byť nahnevané, divoké a silné a muži môžu byť nežní a zraniteľní, ale ak sa ľuďom nedovolí byť týmito vecami, budú sa pred sebou skrývať a trpieť. Potreba skrývať skutočné city v spoločnostiach so silnými, tradičnými rodovými modelmi a stereotypmi sa začína veľmi skoro - vo chvíli, keď dospelí začnú prejavovať negatívny postoj k chlapcovi, ktorý rád tancuje alebo baletuje, alebo k dievčaťu, ktoré by chcelo hrať futbal. Deti ľahko vnímajú tieto postoje ako "nie sú dosť dobré", "nie sú hodné lásky a prijatia". Tieto pocity ovplyvňujú ich sebadôveru, pocit vlastnej hodnoty a celkové duševné zdravie. Rigidné tradičné rodové normy a rodové stereotypy vedú aj k tomu, ako budú rovesníci akceptovať dieťa, ak prejaví záujem o niečo, čo sa tradične považuje za vhodné pre druhé pohlavie. Škodlivé účinky týchto raných rodových stereotypov majú vplyv aj na deti v neskoršom veku. Prispievajú k tomu, že dievčatá sú vystavené riziku predčasného ukončenia školskej dochádzky, zanechania športovej činnosti, porúch príjmu potravy, skorého tehotenstva, vystavenia rôznym formám násilia voči ženám, ktoré považujú za prijateľné, a depresie. V dôsledku našich spoločenských rodových noriem existuje stereotyp, že chlapci a muži by nemali vyjadrovať svoje emócie, pretože ich to robí príliš ženskými, slabými, a preto sa zvyčajne snažia vyzeráť emocionálne silní, keď čelia ťažkým životným udalostiam, a zriedkavo vyhľadávajú pomoc, keď čelia problémom s duševným zdravím. Z výskumu vyplýva, že každá piata žena by v prípade psychických problémov uvažovala o tom, že požiada o pomoc, zatiaľ čo len každý desiaty muž by o tom uvažoval.

Údaje ukazujú, že snaha naplniť očakávania, že chlapci musia byť silní, ich podnecuje k rizikómu správaniu v mladšom veku, k fyzickému násiliu v oveľa väčšej miere ako dievčatá a k väčším problémom pri zvládaní emócií a konfliktov.

Vzdelanie a voľba povolania

Ako sme už uviedli, rodové stereotypy ovplyvňujú aj to, ako si deti predstavujú svoju budúcnosť.

Stereotypy nútia deti vnímať určité možnosti ako otvorené, zatiaľ čo iné ako vylúčené bez ohľadu na ich skutočný záujem, talent alebo želanie. Tento skorý vplyv má dlhodobé dôsledky pri výbere športu, typu školy a neskôr pri výbere povolania. Môže to mať podobu toho, že malé dievčatá majú pocit, že sa nemôžu zaujímať o hru s kockami a autičkami alebo sa venovať kariére inžiniera, a malí chlapci majú pocit, že by nemali prejavovať výchovné schopnosti alebo sa venovať kariére učiteľa v materskej škole. Zároveň môžu mať chlapci pocit, že by si nemali vyberať balet alebo tanec a dievčatá by nikdy nemali uvažovať o futbale alebo boxe.

Ako čeliť rodovým stereotypom

Začnite od seba

Je dôležité uvedomiť si rôzne spôsoby, akými môže pohlavie vytvárať nerovnaké príležitosti alebo skúsenosti pre deti vo vašej materskej škole a škôlke. Vyššie sme vymenovali len niekoľko závažných a dlhodobých účinkov. A v prieskume počas testovania našich nástrojov väčšina odborníkov a iných osôb pracujúcich v zariadeniach predškolskej výchovy a vzdelávania uviedla, že si uvedomuje dôležitosť presadzovania rodovej rovnosti.

Testovacie obdobie sebahodnotiacich nástrojov tiež ukázalo každému respondentovi, že existujú situácie, momenty alebo diskusie, kedy niekedy vedome, ale mnohokrát aj nevedome všetci prejavujeme určitú mieru predsudkov alebo konania založeného na rodových stereotypoch.

Preto sa vždy hodí nástroj sebahodnotenia, ktorý slúži na kontrolu seba samého a vlastných reakcií. Uvedomenie si vlastných predsudkov a toho, ako ovplyvňujú naše správanie, a všímanie si stereotypov, keď sú prítomné, je dôležitým krokom k prekonaniu rodových stereotypov. Osobná reflexia je jedným zo vstupných bodov v procese celoživotného vzdelávania všetkých ľudí a skvelým začiatkom pri identifikácii spôsobov, ako môžete začať rúcať stereotypy a rodovú rovnosť vo vašej škôlke, materskej škole alebo predškolskom zariadení.

Zhodnoťte pomer chlapcov a dievčat vo vašej skupine

Deti sa učia zo všetkého, čo vidia, a z každého, s kým sú v kontakte. Rozdiely medzi pohlaviami a rodmi si začínajú všímať okolo dvoch rokov, ale samy o sebe nemajú negatívny postoj k odlišnému pohlaviu a rodu. Vývojovo prechádzajú fázou, keď si vytvárajú pozitívne predsudky voči "svojej skupine", ale tento vývoj je menej prísny, ak je v skupine viac-menej rovnaký počet chlapcov a dievčat. Preto je dobré venovať pozornosť tomu, koľko chlapcov a koľko dievčat máte v skupine. Možno sa budete chcieť opýtať na niekoľko vecí:

- Je na úrovni jasli, materských škôl alebo predškolských zariadení rodová rovnováha v počte zapísaných chlapcov a dievčat?
- Je prístup do jasli/škôlky/škôlky rovnaký pre chlapcov aj dievčatá?

- Ako sa vytvárajú skupiny - existujú nejaké pravidlá na úrovni jasí/škôlky/predškolského zariadenia, ako sa vytvárajú skupiny?
- Existuje spôsob, ako ovplyvniť dobrú rodovú vyváženosť chlapcov a dievčat vo vašej skupine?

Zhodnoťte svoje prostredie, materiály a hračky

Pozrite sa na svoje okolie a urobte si rodové hodnotenie svojej izby a priestorov na hranie.

- Sú niektoré časti miestnosti obľúbené najmä pre jedno pohlavie? Ak áno, porozprávajte sa s deťmi o tom, prečo sa im tam páči alebo nepáči hrať; môžu si myslieť, že priestor je "určený pre chlapcov" alebo "určený pre dievčatá". Ak je to tak, porozprávajte sa s deťmi o tom, prečo sa každý môže hrať v akomkoľvek priestore a s akoukoľvek hračkou. Mohli by ste zvážiť prelínanie oblastí a prostriedkov v celej herni, aby ste podporili využívanie všetkých oblastí a častí miestnosti spôsobom, ktorý bude viac zohľadňovať pohlavie.
- Premyslite si, ako si usporiadate priestor. Prítomnosť "domáceho kútika" a blokovej zóny môže podvedome segregovať dievčatá a chlapcov. Domáci kútik by ste mohli vyzdobiť fotografiami niektorých slávnych kuchárov, ktorí sú muži, a niektorých, ktorí sú ženy, čo môže naznačovať, že tento priestor je určený pre chlapcov aj dievčatá. A môžete deťom rozprávať príbehy o ľuďoch, ktorých fotografie/plagáty/obrázky ako kuchárov ste použili na výzdobu priestoru.
- Vystavte plagáty, ktoré zobrazujú dospelých v nestereotypných povolaniach, napríklad hasičov aj hasičky, pilotov alebo politikov, baletky, zdravotné sestry alebo učiteľky v materskej škole. Pomôže to podnietiť všetky deti k hre vo všetkých oblastiach, diskusii o povolaniach nediskriminačným spôsobom z hľadiska pohlavia, ale pomôže vám to aj ako pozadie na začatie diskusie s rodičmi o ich rodových stereotypoch.
- V priestore na obliekanie alebo v domácom kútiku majte viac ako jednu bábiku "mužského" a "ženského" pohlavia, ako aj bábiky rôzneho veku a národnosti. Ak pri práci s deťmi používate bábiky persóny, pred zavedením tejto metódy do práce s deťmi sa uistite, že ste vytvorili aspoň jeden pár bábik persón ("chlapec" a "dievča" a charakteristiku, rodinnú situáciu a profil oboch.
- Preskúmajte materiály a obrázky používané s deťmi, aby ste sa uistili, že zahŕňajú rodovú rozmanitosť, nestereotypné obrázky a rôzne rodinné štruktúry, ako napríklad rodičov slobodného alebo rovnakého pohlavia.
- Skontrolujte didaktický materiál vo vašom prostredí - hračky a knihy. Podporujú konkrétne spôsoby, ako byť dievčatami alebo chlapcami/mužmi alebo ženami? V detských rozprávkových knihách sa často vyskytuje viac mužských ako ženských postáv alebo sa v nich vôbec nevyskytujú ženské postavy. Pridajte knihy s pozitívnymi, silnými obrazmi dievčat, ako aj s nežnými, výchovnými chlapčenskými postavami. Alebo vytvorte nové knihy s takýmito postavami. Ak sa budete snažiť o rovnakú rovnováhu, všetky deti budú mať k dispozícii širokú škálu vzorov.
- Zabezpečte, aby obliekanie a rekvizity na hranie rolí ponúkali rozmanitosť a neobmedzovali sa na kostýmy, ktoré môžu byť určené špeciálne pre chlapcov alebo dievčatá. Zvážte prechod od

kostýmov superhrdinov a princezien ku kostýmom, ktoré môžu deti využiť a obliecť sa kreatívne.

- Majte k dispozícii rôzne otvorené zdroje, ktoré nie sú vnímané ako rodovo špecifické - napríklad voľné hry, farby a remeslá, ktoré podnecujú kreativitu a vzbudzujú záujem všetkých detí o hru s nimi. Väčšina aktivít a hračiek by mala byť "rodovo neutrálna".

Zhodnotte, ako používate digitálne nástroje s deťmi a ich rodinami

Odporúča sa nevystavovať malé deti príliš veľkému množstvu digitálnych technológií, najmä keď to mnohí rodičia robia už doma. Žijeme však v digitálnom svete a mnohí učitelia v predškolských zariadeniach pri svojej práci s deťmi používajú aspoň niektoré digitálne technológie. Z mnohých prieskumov vyplýva, že najčastejšie používanými zariadeniami sú tablety, mobilné telefóny a najčastejšie používanými kanálmi sú YouTube, hudobné a kreslené kanály v materských školách a predškolských zariadeniach.

Niektoré digitálne zariadenia nezahŕňajú veľa "času stráveného na obrazovke", ako napríklad fotoaparát alebo samotná hudba. Pri používaní niektorého z digitálnych zariadení môžete posúdiť:

- Či chlapci aj dievčatá prejavujú podobný záujem o digitálne zariadenia. Môže to byť aj tým, že niektorí z nich k nim doma nemajú prístup a nevedia, čo sú zač, alebo sa pre nedostatok dôvery v ich používanie vyhýbajú priblíženiu sa k nim zo strachu. Ak dôsledne jedna rodová skupina prejavuje väčší záujem ako druhá, môžete sa rozhodnúť prediskutovať s deťmi dôvody a potom navrhnúť aktivity, ktoré im pomôžu lepšie sa zoznámiť s digitálnymi zariadeniami a získať istotu pri ich používaní.
- Či niektoré zariadenia častejšie používa jedna skupina mužov a žien. Opäť to môže predstavovať príležitosť diskutovať s deťmi o tom, s čím môže dané zariadenie pomôcť, ako funguje a ako ho používať.

Pri všetkých týchto rozhovoroch s malými deťmi a vždy, keď používate akékoľvek digitálne zariadenie, by ste mali zdôrazniť, že je zábavnejšie aktívne vytvárať hry a hrať sa, ako byť pasívnym divákom, mali by ste používať zariadenia spolu s deťmi a nenechať ich používať ich dlhší čas

- Posúďte, či majú všetci rodičia/rodiny detí vo vašej skupine prístup k vybraným digitálnym zariadeniam, ktoré s nimi komunikujú. Používajú všetci e-mail? Majú vo svojom telefóne aplikáciu Viber/WhatsApp alebo inú aplikáciu a poznajú ich? Sú všetci gramotní, aby si mohli prečítať vaše správy? Ak je to možné, snažte sa do digitálnej komunikácie zapojiť oboch rodičov, nielen matky.
- Overte si, či je niektorá zo sociálnych sietí alebo platforiem, ktoré by ste chceli použiť na zdieľanie informácií, prístupná všetkým rodičom a rodinám detí a či by pri jej používaní nepotrebovali nejaké usmernenie. Oboznámenie rodičov a rodín s používaním digitálnych technológií a uľahčenie ich používania

pomôžu prelomiť rodovú nerovnosť pri ich používaní deťmi.

Sledujte váš jazyk a interakcie s deťmi

Pri analýze sebahodnotiacich odpovedí odborníkov v oblasti predškolskej výchovy a vzdelávania sa ukázalo, že mnohí učitelia sa necítia dobre pri používaní rodovo citlivého jazyka pre profesie, ktorých názov naznačuje rodovú predpojatosť osôb, ktoré ich vykonávajú (tréner, pilot, hasič atď.). Rôzne jazyky poskytujú rôzne možnosti používania rodovo citlivého jazyka pri pomenovaní rôznych profesií a v niektorých jazykoch názvy niektorých profesií neznejú bežne, keď sa zmenia na rodovo neutrálne formy.

V každodennej komunikácii však slová, ktoré používame na komunikáciu, ovplyvňujú aj naše myslenie a konanie. Zamyslite sa nad tým, či to, čo hovoríte deťom, posilňuje rodové stereotypy, a ak áno, vedome sa snažte používať neutrálnejší a inkluzívnejší jazyk. Podporíte tak ich pochopenie, že každý môže robiť alebo mať rád čokoľvek bez ohľadu na pohlavie. Niektoré príklady, nad ktorými zvyčajne neuvažujeme:

- Skúste deti pozdraviť "ahoj všetci" alebo "deti" namiesto "ahoj chlapci a dievčatá".
- Pochváľte zručnosť dieťaťa porovnaním s mužskými aj ženskými vzormi.
- Používajte rovnaké slová lichotenia pre dievčatá aj chlapcov.
- Povedzte chlapcom, že je v poriadku, keď sa boja, sú rozrušení alebo plní emócií.
- Povedzte dievčatám, že je v poriadku hnevať sa a vyjadriť to zdravým spôsobom.
- Chváľte všetky deti, keď sa delia a spolupracujú s ostatnými deťmi.
- Zamyslite sa nad tým, či sa k plačúcim dievčatám a chlapcom správate rovnako - prečo?
- Premýšľajte o tom, či pristupujete k rušivému správaniu chlapcov a dievčat rozdielne - prečo?
- Premýšľajte o tom, či ste viac v kontakte s chlapcami alebo dievčatami - prečo?
- Porozprávajte sa s deťmi o tom, ako chápu rod a sexizmus. Malé deti môžu mať silné predstavy o tom, že určitá hračka alebo správanie nie sú vhodné pre ich pohlavie. Keď dieťa povie, že niečo "nie je pre dievčatá" alebo "nie je pre chlapcov", opýtajte sa ho, prečo to tak nie je, a preskúmajte to spolu s ním.
- Napadnite správanie, ktoré vykazuje znaky rodovej diskriminácie, napríklad: používanie pohlavia ako urážky, napríklad keď niekomu povie, že "hádže ako dievča" alebo že "je neposlušný ako chlapec"; znevažovanie iných detí kvôli ich výberu oblečenia alebo hračky; ak niekto povie, že "dievčatá/chlapci by to nemali/nemôžu robiť", spýtajte sa prečo?

Zmeňte výzvu na diskusiu namiesto kritiky. Spýtajte sa ich, prečo si to myslia. Čo je čo je na tejto hračke zlé? Vysvetlite, prečo sú stereotypné alebo predpojaté komentáre neprijateľné - uveďte

príklady veľmi úspešných ľudí v tejto oblasti ako dospelých mužov aj žien. Pokúste sa hlbšie preniknúť do toho, prečo to vaše deti tak cítia, a môže im to pomôcť rozvinúť vlastné kritické myslenie. Pomôže im to viesť ich k tomu, aby videli veci rovnocennejšie.

- Navrhňte alternatívne príbehy a nápady pre detské hry a rozprávania príbehov. Striktne vymedzené rodové roly v mnohých detských televíznych programoch a filmoch majú veľký vplyv. Mohli by ste navrhnuť nové príbehy s hrdinskými princeznami, ktoré zachraňujú princov, alebo obsadiť dievčatá do úlohy staviteľov či drakov a chlapcov do starostlivých, sprostredkovateľských a domácich úloh.
- Pri hrách s obliekaním dajte jasne najavo, že všetky deti sa môžu obliecť do akéhokoľvek oblečenia, a vyhnite sa predpokladu, že chlapci chcú byť len piráti a dievčatá len princezné.

Zhodnoťte svoju komunikáciu s rodičmi/rodinami/opatrovateľmi v oblasti rodovej rovnosti

Z výsledkov sebahodnotiacich prieskumných nástrojov, ktoré testovali rodičia v Srbsku, na Slovensku a v Taliansku, vyplýva, že v rodinách existuje značná miera rodových predsudkov a stereotypov, hoci deklaratívne väčšina rodičov a rodín uvádza, že si uvedomuje rodovú nerovnosť a že je ochotná aktívne pracovať na rodovej rovnosti svojich detí. Väčšina odborníkov z praxe tiež uviedla, že by potrebovali viac podpory pri zmysluplnom zapájaní rodičov. Je zrejmé, že na to, aby sa rozvíjal pocit pohodlia pri robení a hraní sa, nech už sú záujmy dieťaťa akékoľvek, bez ohľadu na jeho pohlavie, musia odborníci z praxe pomôcť rodičom skutočne pochopiť vplyv rodovej nerovnosti, pozrieť sa na úlohu, ktorú môžu rodičia zohrávať najmä ako primárne osoby starajúce sa o malé deti pri formovaní zdravých postojov k rodovej rovnosti. Ich úloha pri vytváraní spoločenských postojov k rodovej rovnosti by sa mala uznať pri vytváraní prístupu k riešeniu rodovej nerovnosti.

Rodičia a opatrovníci musia zohrávať dôležitú úlohu tým, že budú modelovať rešpekt a rovnosť vo vzťahoch, spochybňovať rigidné a škodlivé rodové stereotypy a podporovať rozmanité záujmy, príležitosti a skúsenosti pre všetky deti. V tomto smere môžete pomôcť:

- uistiť sa, že všetci návštevníci sú si vedomí záväzku vašej inštitúcie k rodovej rovnosti a uvedomujú si svoju vlastnú úlohu v boji proti rodovo podmieneným stereotypom.
- podporovať svojich kolegov, aby dôsledne reagovali na sexistické poznámky rodičov a detí. Je dôležité, aby reakcia bola úprimná a nebola len jednorazovou akciou, ale aby bola plánovaná ako proces.
- zabezpečiť, aby komunikácia s rodičmi a opatrovateľmi nenaznačovala, že za opatrovateľské povinnosti sú zodpovedné výlučne ženy. V tejto súvislosti môžete zapojiť oboch rodičov alebo opatrovateľov do skupín učiteľov/rodičov na platformách sociálnych sietí, komunikačných skupín a zabezpečiť, aby sa informácie dostali k oboj rodičom alebo opatrovateľom.
- povzbudiť rodičov a opatrovníkov, aby podporovali rodovú rovnosť tým, že zvýšia svoje povedomie o tom, ako stereotypy obmedzujú deti pri prejavovaní ich talentu, dosahovaní ich

plného potenciálu a realizácii ich záujmov nielen v detstve, ale aj počas celého života.

- nenechajte sa odradiť, ak je vyučovanie rodovej rovnosti v rozpore s tým, čo sa deti učia doma. Vytvorením podpornej atmosféry a prostredia, v ktorom sa všetky deti môžu zúčastňovať na všetkých aktivitách, a zároveň povzbudením rodičov, rodinných príslušníkov a opatrovníkov, aby to pochopili a podporili v najlepšom záujme svojho dieťaťa, dosiahnete zmeny. Aj keď sa môžu javiť ako malé úspechy.
- Rodičov a opatrovateľov môžete požiadať, aby sa zamysleli nad úlohami a úlohami, ktoré si rozdeľujú ľudia v ich domácnosti a iní dospelí v domácnosti aj mimo nej (ako je varenie, upratovanie, umývanie auta, správa domácich financií, vodenie detí do parku alebo na šport a chodenie do práce), a nad tým, ako môžu ovplyvniť deti.
- Mali by ste deti povzbudzovať, aby sa kamarátili s rôznymi pohlaviami, a zdôrazňovať, že jediné, na čom záleží, je, ako dobre spolu vychádzajú bez ohľadu na ich vzhľad, pôvod alebo iné vlastnosti vrátane pohlavia.
- Požiadajte rodičov a opatrovateľov, aby sa zamysleli nad tým, ako odmeňujú alebo trestajú správanie a ako za to isté správanie svoje deti chvália alebo kritizujú. Napríklad chválenie chlapcov aj dievčat za to, že sú poriadkumilovní alebo aktívni pri fyzických aktivitách. Alebo prostredníctvom výrokov ako "chlapci neplačú" alebo "chlapci budú chlapcami" ospravedlňovať nevhodné správanie.

Overte si, či má vaša škôlka/škôlka/predškolské zariadenie politiku rodovej rovnosti

Ako odborný pracovník ste v priamom kontakte a pracujete s deťmi a ich rodičmi/rodinami alebo opatrovníkmi, ale ste aj súčasťou skupiny ľudí, ktorí vytvárajú atmosféru celého zariadenia predškolskej výchovy a vzdelávania alebo jasí/škôlky/škôlky. Vo všetkých krajinách existujú národné dokumenty (zákony, ratifikované medzinárodné dohovory), ktoré zabraňujú akejkoľvek diskriminácii, avšak na ich ceste až do jednotlivých zariadení predškolskej výchovy a vzdelávania a v kombinácii s miestnymi predsudkami, stereotypmi a hlboko zakoreneným rozdelením rodových rolí sa často na ich dôsledné uplatňovanie v každodennej praxi nemyslí. Zariadenia VSRD a ľudia s nimi spojení strácajú zo zreteľa dôsledky rodovej diskriminácie, pokiaľ nie je drastická. Preto je dobré vypracovať a implementovať politiku rodovej rovnosti na úrovni inštitúcie VSRD. Politika pomôže zabezpečiť konzistentnosť postupov v rámci celého zariadenia, aby všetci manažéri, odborníci z praxe a členovia odborných podporných tímov pochopili, čo sa od nich očakáva a akú úlohu môže každý, kto je zapojený do služby, zohrávať pri zvyšovaní rodovej rovnosti. Pomôže tiež odborníkom z praxe zamyslieť sa nad svojou úlohou, prínosom a praxou. Súčasne rodičom a potenciálnym rodičom poskytuje informácie o tom, čo je cieľom vašej služby - o jej hodnotách a záväzkoch a o tom, čo sa od nich očakáva, že budú dodržiavať, ak do nej zapíšu svoje deti.

Politika rodovej rovnosti môže byť vyhlásenie, ktoré hovorí, že ste inkluzívna služba, že je

sa zaviazali k rodovej rovnosti a k tomu, aby chlapci a dievčatá mali rovnaké príležitosti.

Poznáte svoje prostredie alebo jasle/škôlku/škôlku a môžete navrhnúť prispôsobenie a prispôsobenie politiky vašej situácii alebo môžete posilniť súčasnú a existujúcu národnú politiku pridaním niekoľkých ďalších viet. Môžete navrhnúť pridať vetu o aktívnom presadzovaní pozitívnych postojov a postupov, ktoré podporujú rodovú rovnosť. Môžete tiež pridať niečo, čo by definovalo váš záväzok k rovnakému prístupu ku všetkým deťom vo vašom štatúte. Najlepšie je zapojiť do tohto procesu zamestnancov aj rodičov, rodiny a opatrovníkov a zúčastniť sa na všetkých dostupných príslušných školeniach.

Inšpirujte sa príkladmi dobrej praxe

V tomto súbore nástrojov uvádzame aj príklady dobrej praxe zozbierané v Srbsku, na Slovensku, v Taliansku a v ďalších krajinách Európy. Tieto príklady sú zoradené podľa oblastí kvality, ako sú definované v rámci kvality EÚ pre vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve⁵, na základe toho, ktorú oblasť kvality najviac ovplyvňujú, hoci mnohé z týchto postupov majú vplyv na viacero oblastí kvality. Pridali sme aj aspekt používania digitálnych nástrojov, keďže používanie digitálnych nástrojov a zariadení súvisí s viacerými oblasťami kvality a stalo sa neoddeliteľnou súčasťou života dospelých aj detí.

⁵ [chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019H0605\(01\)&rid=4](chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019H0605(01)&rid=4)

1. Prístup

Prax v Bulharsku	
Názov praxe	HRY, ŠPORT A HRAČKY AKO NÁSTROJE NA POTLÁČANIE RODOVÝCH STEREOTYPOV MEDZI DEŤMI
Umiestnenie	Bulharsko, Sofia, okres Krasno Selo
Trvanie	Školský rok
Vzdelávacia inštitúcia/organizácia	Materská Škola 8 "Prof. Elka Petrova"
Kontakty	Zväz bulharských učiteľov (SEB)
Oblasť/oblasti intervencie	☐ Prístup ☐ Pracovná sila ☐ Učebné osnovy ☐ Riadenie a financovanie ☐ Monitorovanie a hodnotenie
Ciele	Hlavným cieľom praxe je stimulovať aktívnu spoluprácu medzi dievčatami a chlapcami v duchu rodovej rovnosti prostredníctvom ich zapojenia do širokej škály rekreačných a športových aktivít s cieľom podpora vzdelávacieho prostredia bez stereotypov.
Stručný opis realizovaných činností	Prax sa realizovala prostredníctvom spoločných aktivít v interiéri aj exteriéri, pričom sa zdôrazňoval význam toho, aby deti nasledovali svoje záujmy bez ohľadu na to, čo sa tradične považuje za vhodné pre chlapcov a dievčatá. V podstate všetky hračky/hry/športy/aktivity (napr. puzzle, bábiky, stavebnice atď.) boli prístupné všetkým deťom a neboli rozdelené podľa pohlavia. Prax bola zameraná aj na zapojenie detí do hier súvisiacich s ich výchovou v rodine a domácimi povinnosťami, aby sa vyvrátil predpoklad, že existuje sú úlohy v domácnosti typické pre mužov a ženy.
Prax prispela k:	<ul style="list-style-type: none">• Zlepšiť prístup ku kvalitným službám predškolskej výchovy a vzdelávania, a to inkluzívnym spôsobom.• Zlepšiť rozvoj učebných osnov založených na pedagogických cieľoch, hodnotách a prístupoch, ktoré umožňujú deťom dosiahnuť ich plný potenciál holistickým spôsobom.
Cieľová skupina	5-6 ročné deti
Financovanie	☒ Financovanie z vlastných zdrojov ☐ Financovanie z národných/verejných zdrojov ☐ Financovanie zo zdrojov EÚ ☒ Súkromné financovanie
Odkaz na ďalšie informácie	

Prax v Taliansku	
Názov praxe	PODPORA ROZVOJA ZRUČNOSTÍ A SCHOPNOSTÍ DETÍ PROSTREDNÍCTVOM PEDAGOGICKÉHO PRÍSTUPU ZALOŽENÉHO NA RODOVEJ ROVNOSTI
Umiestnenie	Taliansko, Kampánia
Trvanie	Priebežne
Vzdelávacia inštitúcia/organizácia	39° Circolo Didattico G. Leopardi
Kontakty	albina.arpaia@gmail.com
Oblasť/oblasti intervencie	☒ Prístup ☐ Pracovné sily ☐ Učebné osnovy ☐ Riadenie a financovanie ☐ Monitorovanie a hodnotenie
Ciele	Hlavným cieľom tejto praxe je posilniť a začleniť rodovú rovnosť do predškolského systému a bojovať proti rodovej rovnosti. súvisiace stereotypy a predsudky.
Stručný opis realizovaných činností	Prax sa realizuje prostredníctvom rodovo orientovanej pedagogiky, ktorej cieľom je pomôcť deťom naplno využiť ich potenciál bez ohľadu na pohlavie. Ako súčasť PTOF (Piano Triennale dell'Offerta Formativa - Trojročný plán vzdelávacej ponuky) prispieva prax k tomu, aby sa zaručilo, že rôzne hry sú voľne dostupné chlapcom a dievčatám, a tak môžu rozvíjať svoje zručnosti a schopnosti v rámci vzdelávania bez predsudkov. prostredie.
Prax prispela k:	<ul style="list-style-type: none"> • Zlepšiť prístup ku kvalitným službám predškolskej výchovy a vzdelávania, a to inkluzívnym spôsobom. • Podpora profesionalizácie zamestnancov pracujúcich v kontexte predškolského vzdelávania a starostlivosti vrátane riadiacich pracovníkov. • Zlepšiť rozvoj učebných osnov založených na pedagogických cieľoch, hodnotách a prístupoch, ktoré umožňujú deťom dosiahnuť ich plný potenciál holistickým spôsobom. • Podporovať monitorovanie a hodnotenie pokroku dosiahnutého pri zavádzaní a poskytovaní vysokokvalitných služieb a postupov v oblasti predškolskej výchovy a vzdelávania.
Cieľová skupina	Deti od 3 do 5 rokov
Financovanie	☒ Financovanie z vlastných zdrojov ☐ Financovanie z národných/verejných zdrojov ☐ Financovanie zo zdrojov EÚ ☐ ☒ Súkromné financovanie
Odkaz na ďalšie informácie	

Prax na Slovensku	
Názov praxe	Inkluzívna škôlka - škôlka pre každého
Umiestnenie	Bratislava, Slovenská republika
Trvanie	Od januára 2021, priebežne
Vzdelávacia inštitúcia/organizácia	Súkromná škôlka "Rozmanita" (v anglickom preklade: "Diverse")
Kontakty	Ela Dusíková, operná riaditeľka rastiemespolu@rozmanita.sk +421 911 648 103 Račianska 80, 831 02 Bratislava
Oblasť/oblasti intervencie	☒ Prístup ☐ Pracovná sila ☒ Učebné osnovy ☐ Riadenie a financovanie ☐ Monitorovanie a hodnotenie
Ciele	<p>Hodnota rodovej rovnosti je integrovaná do prierezového inkluzívneho prístupu škôlky. Víziou organizácie je vybudovať inkluzívne rozvojové centrum pre všetkých, ktoré by ponúkalo vysoko kvalitný, replikovateľný a merateľný model inkluzívnej škôlky, školy a komunity.</p> <p>Inkluzívny prístup v škôlke sa odráža v nasledujúcich zásadách:</p> <ul style="list-style-type: none"> - škôlka prijíma a rozvíja všetky deti, spoločne pracujeme na odstraňovaní bariér, ak sú identifikované; deti sú prijímané a prístupuje sa k nim ako k rovnocenným bez ohľadu na ich sociálne zázemie, etnický pôvod, materinský jazyk, zdravotné (ne)schopnosti, pohlavie alebo rod, rodinnú situáciu. - finančne dostupné <p>Finančná situácia rodiny nepredstavuje potenciálnu prekážku pre prijatie dieťaťa. Škôlka ponúka individuálny prístup, pokiaľ ide o plán školného (vrátane štipendií).</p> <ul style="list-style-type: none"> - fyzicky prístupné a inkluzívne fyzické prostredie <p>Prostredie je navrhnuté inkluzívne s ohľadom na variabilitu potrieb detí (napr. prístupné pre deti s pohybovým postihnutím, zrakovým/zmyslovým postihnutím).</p> <ul style="list-style-type: none"> - rešpektujúci a individuálny systém učenia <p>Každé dieťa sa učí podľa svojich individuálnych potrieb bez toho, aby sa na základe jeho veku, pohlavia, kultúrneho alebo sociálneho prostredia vytvárali všeobecné očakávania.</p> <ul style="list-style-type: none"> - hlavný dôraz sa kladie na rozvoj zručností pre budúcnosť všetkých detí. - Zručnosti a kompetencie, ktoré budú v budúcnosti potrebné, sú najmä kreativita, kritické myslenie, digitálne zručnosti, starostlivosť o duševné zdravie, odolnosť voči zmeneným podmienkam, schopnosť oceniť rozmanitosť

	komunita alebo tím.
Stručný opis realizovaných činností	<p>Rozmanita uplatňuje rodovú rovnosť na rôznych úrovniach:</p> <p>rodovo citlivý jazyk na webovej stránke, v sociálnych médiách, informačných materiáloch a iných relevantných interných materiáloch, rodovo citlivý jazyk v každodennej komunikácii s deťmi a ich rodinami</p> <p>Rodová rovnosť vo fyzickom prostredí organizácie, vyhýbanie sa rodovým stereotypom vo farbách, rodovo rozdelených hracích priestoroch atď.</p> <p>rodovo neutrálne/inkluzívne usporiadanie vzdelávacích pomôcok, hračiek a hier v triede.</p> <p>Rodová rovnosť sa odráža v individuálnom prístupe v procese učenia, ktorý rozvíja potenciál každého dieťaťa bez ohľadu na jeho pohlavie alebo rod.</p> <p>Rešpektujúci a rodovo neutrálny prístup v komunikácii a účasti s rodinou. Rozmanita organizuje pravidelné komunitné podujatia vrátane rôznych typov aktivít a ponúka príležitosti pre všetkých členov rodín prispieť a obohatiť komunitu rodín Rozmanita.</p> <p>Digitálne kompetencie pre všetkých - jedným z dôležitých vzdelávacích cieľov je rozvíjať digitálne kompetencie pomocou tabletov a robotov Bee-bot.</p>
Prax prispela k:	<ul style="list-style-type: none"> - Podpora hodnôt inkluzívneho spoločenstva a rozmanitosti prostredníctvom každodennej praxe - začlenenie rodovo citlivého/vedomého prístupu do širšieho inkluzívneho vzdelávacieho programu. - vytvorenie bezpečného priestoru a príjemného prostredia pre deti (a ich rodiny), ktoré boli v iných materských školách vylúčené/neprijaté (napr. deti so zdravotným postihnutím, deti s cudzím pôvodom, deti z rodín LGBT+), deti, ktoré nespĺňajú rodové očakávania.
Cieľová skupina	Deti vo veku 2-6 rokov
Financovanie	☒ Financovanie z vlastných zdrojov ☐ Financovanie z národných/verejných zdrojov ☐ Financovanie zo zdrojov EÚ ☐ ☒ Súkromné financovanie
Odkaz na ďalšie informácie	www.rozmanita.sk

2. Pracovná sila

Prax vo Švédsku

V rámci experimentu vo švédskych škôlkach si učitelia museli prezerať videonahrávky s deťmi, aby zistili jemné rozdiely v spôsobe, akým komunikujú s chlapcami a dievčatami. Mnohí zistili, že pri dievčatách používajú viac slov a zložitejších viet. A keď pomáhali deťom v šatni, viac pomáhali chlapcom pri obliekaní ako dievčatám a očakávali, že dievčatá sa oblečú samy.

Potom ich požiadali, aby sa zamysleli nad tým, čo videli, pričom použili nasledujúce otázky:

- Aké sú moje vlastné predsudky, hodnoty a systémy presvedčenia v súvislosti s pohlavím?
- Ako môžu tieto rodové hodnoty/presvedčenia ovplyvniť spôsob, akým komunikujem s deťmi? Spolupracujem s chlapcami a dievčatami inak?
- Ako môžem vo svojich každodenných činnostiach, aktivitách a rozhovoroch s deťmi modelovať pozitívny postoj k rodovej rovnosti? Čo už robím?
- Ako môžem vo svojej praxi podporovať a posilňovať rodovú rovnosť?

Pri zvažovaní, či je niečo rodovým stereotypom, sa použili nasledujúce orientačné otázky:

- bolo by to rovnaké pre obe pohlavia?
- prečo je to tak? - je to tak len preto, že to tak bolo vždy?
- je to spravodlivé? - Zdá sa vám to rovnaké a podobné? Alebo naopak?

Po reflexii toho, čo videli, bol predložený zoznam otázok pre rozvoj školenia v rámci profesionálneho rozvoja pre rozvoj rodovo nestranného prístupu v práci s deťmi a bol prizvaný externý konzultant, aby na základe týchto otázok zorganizoval sériu školení.

Prax na Slovensku	
Názov praxe	Rodová rovnosť vo vzdelávacom tíme
Umiestnenie	Košice, Slovenská republika
Trvanie	2022, priebežne
Vzdelávacia inštitúcia/organizácia	Súkromná materská škola, Jiskrová, Košice-Staré Mesto
Kontakty	Materská škola a Detské Montessori centrum Jiskrova 3 040 01 Košice Riaditeľ: 055/ 622 33 65 0903 272 450
Oblasť/oblasti intervencie	☒ Prístup ☒ Pracovná sila ☐ Učebné osnovy ☐ Riadenie a financovanie ☐ Monitorovanie a hodnotenie
Ciele	- Nižší rodový pohľad na učiteľské povolanie v predprimárnom a primárnom vzdelávaní - umožniť prostredie ponúkajúce vzory pre chlapcov a dievčatá, vrátane starostlivých mužov; - obohatiť pedagogický tím o rodovú rozmanitosť
Stručný opis realizovaných činností	Súkromná materská škola s Montessori centrom sa pri náboře zamerala na podporu učiteľov z rôznych prostredí a na učiteľov, ktorí sa identifikujú ako muži. Náborová kampaň bola zameraná na mužov, ktorí by uvažovali o viacerých pozíciách, a šírila informácie o tom, že tím v materskej škole víta rozmanitosť.
Prax prispela k:	V materskej škole pracuje niekoľko mužov na pozícii učiteľa, čo je v porovnaní s inými materskými školami na Slovensku veľmi výnimočné. Deti sa (zatiaľ) nestretávajú s rodovým obrazom učiteľského povolania a rodičia sú konfrontovaní so situáciou mimo rodových stereotypov s veľmi pozitívnou spätnou väzbou.
Cieľová skupina	2 - 6 rokov
Financovanie	☒ Financovanie z vlastných zdrojov ☐ Financovanie z národných/verejných zdrojov ☐ Financovanie zo zdrojov EÚ ☐ ☒ Súkromné financovanie
Odkaz na ďalšie informácie	Súkromná základná škola, Masarykova 19/A, Košice Exkluzívna ponuka (sukromnazslermontovova.sk)

Prax na Slovensku	
Názov praxe	Ako hovoriť s deťmi o sexualite
Umiestnenie	online
Trvanie	Od roku 2022, priebežne
Vzdelávacia inštitúcia/organizácia	inTYMYta (mimovládna organizácia)
Kontakty	Tel: 0950482510 E-mail: zuzana@intymyta.sk E-mail pre médiá: radka@intymyta.sk
Oblasť/oblasti intervencie	☐ Prístup ☒ Pracovná sila ☒ Učebné osnovy ☐ Riadenie a financovanie ☐ Monitorovanie a hodnotenie
Ciele	Zvyšovanie kompetencií učiteľov v oblasti prevencie sexuálneho zneužívania detí a zvyšovanie ich porozumenia vlastnému telu, intimite, rešpektujúcej komunikácii atď.
Stručný opis realizovaných činností	Tím INTYMYTA vypracoval rôzne učebné materiály a vzdelávacie programy pre učiteľov a deti v oblasti sexuálnej výchovy. Ich výstupy sú usporiadané podľa hlavných tém a vekových kategórií detí, vrátane veku 5 - 8 rokov. Relevantné výstupy pre predprimárne vzdelávanie sú: Príručka pre rodičov a pedagogických pracovníkov "Ako hovoriť s deťmi o sexualite". Brožúrka - Ako sa s deťmi rozprávať o sexualite - intymyta , ktorá obsahuje aj výchovné ciele pre rôzne vekové kategórie. Vzdelávacie programy, ktoré sa môžu organizovať pre pedagogických pracovníkov na tému rôzne témy.
Prax prispela k:	Zvýšená diskusia o význame sexuálnej výchovy ako prevencie sexuálneho zneužívania detí a sexuálneho násillia. Pokúša sa destigmatizovať sexuálnu výchovu a priniesť ju do škôl. Projekt tiež poskytuje učiteľom vzdelávacie materiály a možnosť zúčastniť sa na online alebo osobných školeniach.
Cieľová skupina	5 - 8 rokov
Financovanie	☒ Financovanie z vlastných zdrojov ☐ Financovanie z národných/verejných zdrojov ☐ Financovanie EÚ ☐ Súkromné financovanie ☐ Nórske granty
Odkaz na ďalšie informácie	intymyta - Vzťahovou a sexuálnou výchovou k zdravej, férovej a rešpektujúcej spoločnosti

Prax na Slovensku	
Názov praxe	Ružový a modrý svet
Umiestnenie	Online, Slovenská republika
Trvanie	2005 - 2008 - aktívny projekt; výsledky projektu sú k dispozícii
Vzdelávacia inštitúcia/organizácia	ASPEKT, Bratislava, Slovenská republika (hlavný koordinátor projektu)
Kontakty	ASPEKT, Mýtna 38 811 07 Bratislava + 421 2 5249 1639 + 421 918 479 677 aspekt (zavináč) aspekt (bodka) sk
Oblasť/oblasti intervencie	☐ Prístup ☒ Pracovná sila ☒ Učebné osnovy ☐ Riadenie a financovanie ☐ Monitorovanie a hodnotenie
Ciele	Poskytnúť učiteľom a ďalším odborníkom v oblasti vzdelávania učebné materiály a iné vzdelávacie nástroje (príručky, vizuály, videá atď.), ktoré zvýšia ich povedomie o úlohe vzdelávania v rodovej socializácii a o dôležitosti uplatňovania rodového hľadiska vo vzdelávaní. Rozvoj rodovej citlivosti a pedagogických kompetencií učiteľov pri identifikácii metód a aktivít na zvýšenie rodovej rovnosti a na implementovať ich do svojej každodennej praxe.
rátky popis realizovaných aktivít	Ružový a modrý svet bol dlhodobý vzdelávací projekt o procese socializácie do špecifických rodových rolí. Projekt zahŕňal výskumné aktivity, vzdelávacie aktivity (publikácie, materiály, CD, workshopy) a osvetovú kampaň (webová stránka, reportáže v televízii a rozhlase). Hlavné výsledky projektu sú: Publikácia "Ružový a modrý svet. Rodové stereotypy a ich vplyv na nás." Prezentuje základné tézy rodovej teórie, výsledky výskumov a údaje ilustrujúce, ako rodové roly a stereotypy ovplyvňujú náš rodinný a verejný život a ako sa odrážajú v nerovnostiach našej spoločnosti. Publikácia obsahuje aj štúdie o úlohe vzdelávania a rodiny, odporúčania pre uplatňovanie rodového hľadiska a pod. Využíva sa ako zdrojový materiál pre výučbu žiakov stredných škôl, ale aj ako zdrojový materiál v programoch prípravy učiteľov na vysokých školách alebo v neformálnom vzdelávaní: čítareň > Rodové stereotypy a rodová rovnosť > Ružový a modrý svet - ruzovymodrysvet.sk Akreditovaná odborná príprava/kurz pre učiteľov a iných odborníkov v oblasti vzdelávania - Rodová rovnosť ako nástroj sociálnej zmeny Divadlo - niekoľko divadelných predstavení pre deti a dospelých v spolupráci s bábkovým divadlom Na Rázcestí v Banskej Bystrici. Tvorivé dielne pre verejnosť a diskusie o rodovo citlivom divadle pre verejnosť a odborníkov. Učebné materiály - materiály a aktivity pre učiteľov založené na rozprávaní príbehov uverejnené na webovej stránke, zdieľané a rozširované prostredníctvom školení pre učiteľia. učebňa > Rovnosť príležitostí pre školy - ruzovymodrysvet.sk

Prax prispela k:	Zlepšenie dostupnosti učebných materiálov pre aktivity zamerané na vzdelávanie učiteľov Zvyšovanie povedomia o rodových stereotypoch a socializácii v ranom detstve. Zlepšenie dostupnosti akreditovaných vzdelávacích modulov pre učiteľov.
Cieľová skupina	Učitelia, pracovníci s mládežou, učiteľské profesie
Financovanie	☐ Financované z vlastných zdrojov ☐ Národné/verejné financovanie ☒ Financovanie EÚ ☐ Súkromné financovanie
Odkaz na ďalšie informácie	Rodové stereotypy, rodová rovnosť, výchova diskriminácia - ruzovamodrysvet.sk

Prax v Spojenom kráľovstve	
Názov praxe	MITEY - Muži v ranom veku
Umiestnenie	Londýn, Spojené kráľovstvo
Trvanie	2019 - prebieha
Vzdelávacia inštitúcia/organizácia	Na národnej úrovni
Kontakty	https://mityuk.org/
Oblasť/oblasti intervencie	☐ Prístup ☒ Pracovná sila ☐ Učebné osnovy ☐ Riadenie a financovanie ☐ Monitorovanie a hodnotenie
Ciele	Vytvoriť "rodovo zmiešanú" pracovnú silu v ranom detstve, kde dobre odmeňovaní, vysoko kvalifikovaní odborníci poskytujú rodovo flexibilným spôsobom najkvalitnejšiu, rodovo citlivú výchovu a starostlivosť deťom vo svojom prostredí.
Stručný opis realizovaných činností	<p>V rámci kampane boli vytvorené informácie a zdroje založené na osvedčených postupoch a dôkazoch, a to jasným a premysleným spôsobom s odôvodnením zameraným na zastúpenie. V roku 2019 tiež zorganizovali konferenciu. Webová stránka obsahuje informácie, prípadové štúdie, nástenku pracovných miest pre mužov a informácie a školenia pre zamestnávateľov, ako aj tieto zdroje:</p> <ul style="list-style-type: none"> · Charta MITEY · Desať mýtov o MITEY · Sprievodca MITEY pre nábor mužov · Príručka MITEY o komunikácii s rodičmi v súvislosti s mužským personálom · Sprievodca MITEY pre kariérnych poradcov
Prax prispela k:	<p>K Charte sa zatiaľ prihlásilo 50 ľudí a odhaduje sa, že to predstavuje približne 1000 zariadení predškolského vzdelávania a starostlivosti v Spojenom kráľovstve. Ďalších 500 ľudí získalo prístup k online zdrojom a je zaradených do e-mailovej databázy MITEY. Postoj k mužom v predškolskom vzdelávaní a výchove sa zlepšil a osoby pracujúce v tomto sektore si oveľa viac uvedomujú dôležitosť presadzovania rodovej rovnosti. V súčasnosti je financovaný pilotný projekt učňovskej prípravy vo Veľkom Manchestri, ktorý podporuje 12 učňov - mužov.</p> <p>v rámci školenia 2. úrovne</p>
Cieľová skupina	Mužská populácia ako potenciálni budúci učitelia predškolského vzdelávania a starostlivosti
Financovanie	☐ Financované z vlastných zdrojov ☒ Národné/verejné financovanie ☐ Financovanie zo zdrojov EÚ ☒ Súkromné financovanie
Odkaz na ďalšie informácie	<p>Inštitút otcovstva/MITEY, Spojené kráľovstvo https://mityuk.org/ Jeremy Davies, J.Davies@fatherhoodinstitute.org</p>

Prax v Dánsku	
Názov praxe	KRITICKÝ A TVORIVÝ PRÍSTUP K PEDAGOGIKE
Umiestnenie	Dánsko
Trvanie	Priebežne
Vzdelávacia inštitúcia/organizácia	"Røde Rose", "Vesterbro Børnegård", "KVL's Børnehus", "Børnhaven Jordkloden", "Martha Hjemmet", "Børnehusene Fredensborg" a "Tusindfryd"
Kontakty	ODBOROVÝ ZVÄZ BUPL kaba@bupl.dk
Oblasť/oblasti intervencie	☐ Prístup ☒ Pracovná sila ☐ Učebné osnovy ☐ Riadenie a financovanie ☐ Monitorovanie a hodnotenie
Ciele	Hlavným cieľom tejto praxe je vytvoriť katalóg založený na výskume s užitočnými inšpiráciami pre pracovníkov v zariadeniach predškolskej výchovy.
Stručný opis realizovaných činností	Katalóg založený na výskume je prezentáciou toho, ako 7 zariadení predškolskej výchovy uplatňuje kritický a tvorivý prístup k práci so sociálnymi normami. Prezentácia sa odvíja od rozhovorov s konkrétnymi pedagógmi, ktorí sú v tejto oblasti známi ako priekopníci "kritiky noriem". Katalóg ilustruje pozadie a praktické metódy každého zapojeného predškolského zariadenia, ako aj to, ako sa zaoberajú rôznymi koncepciami súvisiacimi s rodovú otázkou.
Prax prispela k:	<ul style="list-style-type: none"> Podporovať profesionalizáciu zamestnancov pracujúcich v kontexte predškolského vzdelávania a starostlivosti vrátane riadiacich pracovníkov.
Cieľová skupina	Pedagógovia/základní zamestnanci predškolského vzdelávania a starostlivosti
Financovanie	☐ Financované z vlastných zdrojov ☐ Národné/verejné financovanie ☐ Financovanie zo zdrojov EÚ ☒ Súkromné financovanie
Odkaz na ďalšie informácie	Odkaz č.1 Odkaz č.2

3. Kurikulum

Prax v Škótsku, Spojené kráľovstvo

Pomáhať deťom hrať sa s fantáziou, aby sa odstránili rodové obmedzenia - Centrum podpory rodiny Aberlour, Langlees, Falkirk

Centrum podpory rodiny Aberlour v Langlees je súčasťou starostlivosti o deti a rodiny, ktorú poskytuje Aberlour Child Care Trust. Centrum je registrované inšpektorátom starostlivosti a poskytuje dennú starostlivosť deťom vo veku od 18 mesiacov do nástupu do základnej školy. Cieľom rodinného centra je spolupracovať s miestnou komunitou prostredníctvom poskytovania rôznych služieb na podporu, pozitívnu podporu a posilnenie schopnosti rodín dosiahnuť svoj plný potenciál. Centrum slúži mestskej oblasti a po inšpekcii v júli 2015 bolo vo všetkých kľúčových oblastiach hodnotené ako "veľmi dobré".

Veľmi sa snažia pomôcť deťom hrať sa s fantáziou. Zmena pomôcok na oblekanie na rôzne materiály to podporila a umožnila deťom byť oveľa slobodnejšie a kreatívnejšie. Predtým mali k dispozícii hotové tabardy a oblečenie, čo deti niekedy obmedzovalo. Rozmanitosť textúr a farieb umožnila deťom predstierať oveľa širší okruh postáv bez rodových obmedzení. Farby nie sú spojené s pohlavím a deti sú povzbudzované k tomu, aby sa vžili do rôznych rolí. Traja chlapci navrhli kostýmy, aby boli kráľmi, a použili modré, ružové a zelené materiály. Ďalší chlapec použil materiál na výrobu oblečenia princeznej. Tieto voľby sú podporované a ostatné deti ani rodičia ich nevnímajú ako problém.

Podobne aj zmeny vo vonkajšom priestore viedli k tomu, že deti mali k dispozícii viacero možností. Predtým boli mnohé z dostupných hračiek plastové a niekedy boli vnímané ako rodovo špecifické, napríklad kočíky a vysávače. Teraz majú k dispozícii drevené vane na kolieskach, ktoré umožňujú deťom rozhodnúť sa, čím by chceli byť. To umožnilo chlapcom a dievčatám prevziať rôzne roly a nebyť obmedzovaní v hre. Predtým sa niektorí chlapci možno s kočikmi nehrali, ale teraz s radosťou používajú vaničky na rôzne spôsoby. Aj dievčatá sú podobne oveľa slobodnejšie a tešia sa z dostupných možností aktívnej hry.

Tieto zmeny pomáhajú učiteľom podporovať deti v rozvíjaní ich zvedavosti a predstavivosti. Usilovne sa snažili pomôcť rodičom pochopiť zmeny a ich prínos pre deti. Spočiatku sa rodičia čudovali, prečo mnohé hračky zmizli. Strávili čas tým, že rodičom pomohli pochopiť skutočné výhody pre ich deti. Keď sa deti môžu hrať s fantáziou, pomáha im to získavať rečové a jazykové zručnosti a zároveň sa zabávať.

Prax v Taliansku	
Názov praxe	VOLO CON TE ... Letím s tebou
Umiestnenie	Rôzne regióny Talianska
Trvanie	Priebežne
Vzdelávacia inštitúcia/organizácia	Rôzne talianske školy
Kontakty	<i>Stavte sa, že to dokáže</i> sgollini@nexusconsultation.com
Oblasť/oblasti intervencie	☐ Prístup ☐ Pracovná sila ☒ Učebné osnovy ☐ Riadenie a financovanie ☐ Monitorovanie a hodnotenie
Ciele	Hlavným cieľom praxe je premeniť knihu na autentickú príležitosť na dialóg, diskusiu a sebadôveru detí, zvýši sa povedomie o rodových otázkach, ako aj podporí vyhýbanie sa vzťahom. a znižovanie stereotypov a predsudkov.
Stručný opis realizovaných činností	"Volo con te" je workshop/laboratórium pre deti na základe rovnomennej knihy "Volo con te", ktorú napísala detská spisovateľka Sabina Colloredo. Počas workshopu/laboratória deti skúmajú tému stereotypov prostredníctvom hry a čítania knihy, vykonávajú pedagogické a hravé aktivity s cieľom pokúsiť sa spoločne pochopiť hranice stereotypov a spôsoby, ako im čeliť. Usporiadané fokusové skupiny, do ktorých sú zapojení učitelia, rodičia a deti, sú zamerané na identifikáciu stereotypov, ktorým môže byť vystavený každý, a na zdôraznenie dôležitosti slobody voľby, ako aj na podporu medzigeneračného dialógu, ktorý stimuluje osobný a vzťahový rozvoj každého jednotlivca.
Prax prispela k:	<ul style="list-style-type: none"> • Zlepšiť prístup ku kvalitným službám predškolskej výchovy a vzdelávania, a to inkluzívnym spôsobom. • Podpora profesionalizácie zamestnancov pracujúcich v kontexte predškolského vzdelávania a starostlivosti vrátane riadiacich pracovníkov. • Zlepšiť rozvoj učebných osnov založených na pedagogických cieľoch, hodnotách a prístupoch, ktoré umožňujú deťom dosiahnuť ich plný potenciál holistickým spôsobom. • Zabezpečiť primerané financovanie a právny rámec pre poskytovanie služieb predškolského vzdelávania a starostlivosti.
Cieľová skupina	Deti, rodiny a ostatní členovia pedagogického zboru
Financovanie	☐ Financované z vlastných zdrojov ☐ Národné/verejné financovanie ☐ Financovanie zo zdrojov EÚ ☒ Súkromné financovanie
Odkaz na ďalšie informácie	

Prax v Taliansku	
Názov praxe	LEGGERE SENZA STEREOTIPI ... Čítanie bez stereotypov
Umiestnenie	Rôzne regióny Talianska
Trvanie	Od roku 2012 (priebežne)
Vzdelávacia inštitúcia/organizácia	Rôzne talianske školy
Kontakty	Združenie <i>Scosse</i>
Oblasť/oblasti intervencie	☐ Prístup ☐ Pracovná sila ☐ Učebné osnovy ☐ Riadenie a financovanie ☐ Monitorovanie a hodnotenie
Ciele	Hlavným cieľom tejto praxe je vytvoriť observatórium na podporu rodovej rovnosti medzi deťmi, pričom ako východisko sa berú ilustrované knihy ako jeden z hlavných nástrojov na boj proti rodovým predsudkom už od útleho veku, keďže čítanie knihy sa považuje za autentickú príležitosť dialóg, diskusia a sebapoznávanie.
Stručný opis realizovaných činností	Hlavnými aktivitami projektu sú školenia a semináre o dekonštrukcii rodových stereotypov určené učiteľom a pedagogickým zamestnancom. Okrem toho bola vytvorená online databáza, ktorá pravidelne aktualizuje a zhromažďuje ilustrované knihy podporujúce perspektívu a prístup k rodovej rovnosti v sektore vzdelávania v ranom detstve. Knihy do tohto elektronického katalógu sa vyberajú prostredníctvom výmeny a zdieľania nápadov a dojmov medzi účastníkmi vzdelávacích kurzov a seminárov s cieľom podnietiť ich aktívnu účasť na identifikácii a zhromažďovaní kníh, ktoré podporujú najmä pozitívne modely a osvedčené postupy, ktoré sa majú uplatňovať.
Prax prispela k:	<ul style="list-style-type: none"> • Zlepšiť prístup ku kvalitným službám predškolskej výchovy a vzdelávania, a to inkluzívnym spôsobom. • Podpora profesionalizácie zamestnancov pracujúcich v kontexte predškolského vzdelávania a starostlivosti vrátane riadiacich pracovníkov. • Zlepšiť rozvoj učebných osnov založených na pedagogických cieľoch, hodnotách a prístupoch, ktoré umožňujú deťom dosiahnuť ich plný potenciál holistickým spôsobom. • Zabezpečiť primerané financovanie a právny rámec pre poskytovanie služieb predškolského vzdelávania a starostlivosti.
Cieľová skupina	Učitelia a ostatní zamestnanci pôsobiaci v oblasti vzdelávania
Financovanie	☐ Financované z vlastných zdrojov ☒ Národné/verejné financovanie ☒ Financovanie EÚ ☒ Súkromné financovanie
Odkaz na ďalšie informácie	

Prax v Srbsku	
Názov praxe	Svetoznáme ženy
Umiestnenie	Temerin, Srbsko
Trvanie	marec 2023
Vzdelávacia inštitúcia/organizácia	Materská škola "Veljko Vlahovic"
Kontakty	puvvlahovic@paarabolanet.com
Oblasť/oblasti intervencie	☐ Prístup ☐ Pracovná sila ☒ Učebné osnovy ☐ Riadenie a financovanie ☐ Monitorovanie a hodnotenie
Ciele	<p>oboznámiť deti so svetoznámymi ženami (historicky i súčasnými), rozvíjať povedomie detí o tom, že aj ženy môžu byť pilotkami, vodičkami Formuly 1, pirátkami, vedkyňami, dirigentkami, boxerkami, kozmonautkami a že to nie sú výlučne mužské povolania</p>
Stručný opis realizovaných činností	<p>V súvislosti s Medzinárodným dňom žien bola v spoločenskom priestore vytvorená výstava fotografií a krátkych príbehov opisujúcich život rôznych slávnych žien. Výber žien vychádzal z knihy "Príbehy na dobrú noc pre malé rebelky - 100 príbehov o výnimočných ženách". Deti prejavili o zobrazené príbehy a ženy veľký záujem, žiadali rodičov, aby im tieto príbehy znovu a znovu čítali. Niektoré príbehy zahŕňali aj slávne ženy so zdravotným postihnutím.</p>
Prax prispela k:	Zvyšovanie povedomia detí, ale aj rodičov a zamestnancov o týchto známych ženách, znižovanie stereotypov a predsudkov.
Cieľová skupina	Deti, rodičia a zamestnanci

Prax v Srbsku	
Názov praxe	Reštaurácia "Labková patrola"
Umiestnenie	Vrbas, Srbsko
Trvanie	Tri mesiace
Vzdelávacia inštitúcia/organizácia	Materská škola "Bosko Buha"
Kontakty	Bojana Delic boja109@yahoo.com
Oblasť/oblasti intervencie	☐ Prístup ☐ Pracovná sila ☒ Učebné osnovy ☐ Riadenie a financovanie ☐ Monitorovanie a hodnotenie
Ciele	Zapojiť deti do spoločných aktivít bez ohľadu na rodové predsudky k rôznym povolaniam
Stručný opis realizovaných činností	Zo záujmu detí o rôzne kuchynské spotrebiče sa zrodil nápad "vytvoriť reštauráciu", kde sa jedlo pripravuje v rôznych spotrebičoch, podáva, platí, kde sa môžu hrať všetky úlohy pri upratovaní a príprave, obsluhu a iné. Deti sa vybrali do miestnej pizzerie, kde pozorovali prácu v kuchyni a jedálenskú časť reštaurácie. Po návrate do materskej školy si to všetko zopakovali. Za asistencie rodičov a učiteľov sa vyrábalo, servírovalo a jedlo skutočné jedlo a všetky práce vykonávali všetky deti. Diskusia sa sústredila na rôzne úlohy a práce a na to, ako ich možno vykonávať bez ohľadu na pohlavie.
Prax prispela k:	<ul style="list-style-type: none"> Zapojenie chlapcov aj dievčat do výroby cesta, zdobenia pizze, prípravy stolov, servírovania, upratovania a ďalších úloh.
Cieľová skupina	Deti

Prax v Srbsku	
Názov praxe	Poradie planét
Umiestnenie	Temerin, Srbsko
Trvanie	2023
Vzdelávacia inštitúcia/organizácia	Materská škola "Veljko Vlahovic"
Kontakty	puvvlahovic@paarabolanet.com; Teodora Oros Lahoš
Oblasť/oblasti intervencie	☐ Prístup ☐ Pracovná sila ☒ Učebné osnovy ☐ Riadenie a financovanie ☐ Monitorovanie a hodnotenie
Ciele	Odstránenie rodovej zaujatosti a stanovenie priorít v skupine
Stručný opis realizovaných činností	<p>Až do minulého roka sa rutinné činnosti, ako umývanie rúk pred jedlom, striedanie pri stolovaní pri jedle, prejavovali buď tak, že všetky deti bežali robiť to isté v rovnakom čase, alebo sa poradie zvyčajne určilo tak, že sa najprv zavolali dievčatá alebo chlapci, aby išli a urobili danú úlohu. Od minulého roka máme iný postup. Zaviedli sme unisex toalety a umyvárne. Keď sa deti (chlapci aj dievčatá) zoskupia okolo rôznych záujmových oblastí, každý stôl/oblasť pomenujeme podľa niektorej planéty slnečnej sústavy. Potom pri rutinných činnostiach používame názvy planét: Takto si všetci chlapci a dievčatá na danej planéte idú spoločne umyť ruky, planéta Jupiter sa ide najesť, planéta Saturn sa oblieka...</p>
Prax prispela k:	<ul style="list-style-type: none"> Rovnaké zaobchádzanie so všetkými chlapcami a dievčatami, striedanie bez rodovo podmieneného prístupu; učenie sa, že všetky deti sú si rovné
Cieľová skupina	Deti

Prax v Bulharsku	
Názov praxe	HRY, ŠPORT A HRAČKY AKO NÁSTROJE NA POTLÁČANIE RODOVÝCH STEREOTYPOV MEDZI DEŤMI
Umiestnenie	Bulharsko, Sofia, okres Krasno Selo
Trvanie	Školský rok
Vzdelávacia inštitúcia/organizácia	Materská škola №8 "Prof. Elka Petrova"
Kontakty	Zväz bulharských učiteľov (SEB)
Oblasť/oblasti intervencie	☐ Prístup ☐ Pracovná sila ☒ Učebné osnovy ☐ Riadenie a financovanie ☐ Monitorovanie a hodnotenie
Ciele	Hlavným cieľom praxe je stimulovať aktívnu spoluprácu medzi dievčatami a chlapcami v duchu rodovej rovnosti prostredníctvom ich zapojenia do širokej škály rekreačných a športových aktivít s cieľom podpora vzdelávacieho prostredia bez stereotypov.
Stručný opis realizovaných činností	Prax sa realizovala prostredníctvom spoločných aktivít v interiéri aj exteriéri, pričom sa zdôrazňoval význam toho, aby deti nasledovali svoje záujmy bez ohľadu na to, čo sa tradične považuje za vhodné pre chlapcov a dievčatá. V podstate všetky hračky/hry/športy/aktivity (napr. puzzle, bábiky, stavebnice atď.) boli prístupné všetkým deťom a neboli rozdelené podľa pohlavia. Prax bola zameraná aj na zapojenie detí do hier súvisiacich s ich výchovou v rodine a domácimi povinnosťami, aby sa vyvrátil predpoklad, že existuje sú úlohy v domácnosti typické pre mužov a ženy.
Prax prispela k:	<ul style="list-style-type: none"> • Zlepšiť prístup ku kvalitným službám predškolskej výchovy a vzdelávania, a to inkluzívnym spôsobom. • Zlepšiť rozvoj učebných osnov založených na pedagogických cieľoch, hodnotách a prístupoch, ktoré umožňujú deťom dosiahnuť ich plný potenciál holistickým spôsobom.
Cieľová skupina	5-6 ročné deti
Financovanie	☒ Financovanie z vlastných zdrojov ☐ Financovanie z národných/verejných zdrojov ☐ Financovanie zo zdrojov EÚ ☐ ☒ Súkromné financovanie
Odkaz na ďalšie informácie	

4. Používanie digitálnych nástrojov

Prax v Taliansku	
Názov praxe	POHLAVIE... ALMENTE LIBERI
Umiestnenie	Taliansko, Lazio
Trvanie	Školský rok 2020-2021 (prebieha)
Vzdelávacia inštitúcia/organizácia	IC "A. Gramsci"
Kontakty	marfil5@alice.it
Oblasť/oblasti intervencie	☐ Prístup ☐ Pracovná sila ☐ Učebné osnovy ☐ Riadenie a financovanie ☐ Monitorovanie a hodnotenie
Ciele	Hlavné ciele praxe sú zamerané na prekonávanie rodových stereotypov, podporu aktivít zameraných na zvyšovanie povedomia o problematike rodovej rovnosti v oblasti vzdelávania v ranom detstve, podporu vzájomného rešpektu medzi deťmi, ako aj podporu ich výchovy v rámci predsudkov a vzdelávacie prostredie bez predsudkov.
Stručný opis realizovaných činností	Prax sa realizovala počas pamätných medzinárodných a národných dní (napr. Svetový deň láskavosti, Svetový deň detí, Medzinárodný deň boja proti násiliu páchanému na ženách, Medzinárodný deň vzdelávania, Národný deň boja proti šikanovaniu a kyberšikanovaniu) prostredníctvom zapojenia detí do rozprávania príbehov, vzájomných aktivít a brainstormingu s využitím nástrojov, ako je interaktívna tabuľa a PC, ako aj metodík založených na inováciách. Konkrétne sa elektronické zariadenia používali na premietanie videí/obrázok, ktoré sa týkali tém uvedených dní, deťom. Po zhladnutí týchto obsahov sa deti zúčastnili na aktivitách podnecujúcich k zamysleniu, počas ktorých mohli slobodne vyjadriť svoje myšlienky a pocity (rozprávaním, kreslením a prácou v malých skupinách) v súvislosti s témou pamätného dňa. Učitelia si osvojili metodiku "času v kruhu", ktorá pomáha rozvíjať pozitívne vzťahy medzi deťmi. Konkrétne "čas v kruhu" spočíva v tom, že všetci vrátane učiteľov sedia v kruhu a vykonávajú širokú škálu činností, ako sú napríklad kooperatívne hry, rozprávanie a počúvanie, ktoré podporujú aktívne zapojenie všetkých detí.
Prax prispela k:	<ul style="list-style-type: none"> • Zlepšiť prístup ku kvalitným službám predškolskej výchovy a vzdelávania, a to inkluzívnym spôsobom. • Podpora profesionalizácie zamestnancov pracujúcich v kontexte predškolského vzdelávania a starostlivosti vrátane riadiacich pracovníkov. • Zabezpečiť primerané financovanie a právny rámec pre poskytovanie služieb predškolského vzdelávania a starostlivosti.

Prax v Taliansku	
Názov praxe	PARI IO - PARI... TU - Equal I - Equal You
Umiestnenie	Taliansko, Sicília
Trvanie	4 mesiace od 01-10-2020 do 01-02-2021
Vzdelávacia inštitúcia/organizácia	-
Kontakty	n.fulvio@virgilio.it
Oblasť/oblasti intervencie	☐ Prístup ☐ Pracovná sila ☐ Učebné osnovy ☐ Riadenie a financovanie ☒ Monitorovanie a hodnotenie
Ciele	Hlavným cieľom praxe je odstrániť rodové stereotypy a predsudky a podporiť prostredie bez diskriminácie v prostredí predškolského vzdelávania prostredníctvom experimentovania s inovatívne vedenými postupmi.
Stručný opis realizovaných činností	Aktivity sa realizovali pomocou nástrojov, ako sú tablet, počítač, dvd prehrávač, knihy, časopisy, s cieľom poskytnúť deťom obsah podporujúci rodovú rovnosť v systéme vzdelávania v ranom detstve. Prijatý pedagogický prístup vychádzal z implementácie modelu uplatňovania rodovej kultúry, ktorý úspešne vytvára vzdelávací kontext založený na nediskriminácii. Týmto spôsobom boli deti povzbudzované k tomu, aby vyjadrili svoj jedinečný a originálny spôsob bytia prostredníctvom dramatizácie a rolových hier. Okrem toho učitelia zohrávali významnú úlohu pri podpore prostredia vedeného vzájomným rešpektom a otvorenosťou medzi účastníkmi.
Prax prispela k:	<ul style="list-style-type: none"> Podporovať monitorovanie a hodnotenie pokroku dosiahnutého pri vytváraní a poskytovaní vysokokvalitných služieb predškolskej výchovy a vzdelávania a prax.
Cieľová skupina	
Financovanie	☒ Financovanie z vlastných zdrojov ☐ Financovanie z národných/verejných zdrojov ☐ Financovanie zo zdrojov EÚ ☐ Súkromné financovanie
Odkaz na ďalšie informácie	

Prax na Slovensku	
Názov praxe	Toto je rovnosť - interaktívny online kurz o rodovej rovnosti
Umiestnenie	Online
Trvanie	december 2022
Vzdelávacia inštitúcia/organizácia	Inštitúcia pre výskum práce a rodiny (Výskumná organizácia Ministerstva práce, rodiny a sociálnych vecí SR)
Kontakty	Inštitút pre výskum práce a rodiny Špitálska 25, 27 812 41 Bratislava Slovenská republika napistenam@ivpr.gov.sk
Oblasť/oblasti intervencie	☐ Prístup ☒ Pracovná sila ☒ Učebné osnovy ☐ Riadenie a financovanie ☐ Monitorovanie a hodnotenie
Ciele	Zvýšiť povedomie o rodovej rovnosti, rodových stereotypoch v socializácii a vzdelávaní a poskytnúť pedagógom, sociálnym pracovníkom, pracovníkom s mládežou a iným profesiám nástroje na podporu rodovej rovnosti v svoju prax.
Stručný opis realizovaných činností	"Toto je rovnosť" je dlhodobý národný projekt pozostávajúci z rôznych výskumných a vzdelávacích aktivít. Jednou z nich je online vzdelávací kurz, ktorého cieľom je zvýšiť povedomie o rode, rodových stereotypoch, rodovej socializácii a o tom, ako možno rodové stereotypy v jednotlivých etapách života buď konštruovať, alebo dekonštruovať. Kurz obsahuje aj časti špeciálne venované ranému detstvu, detstvu (primárny vek) a dospelosti, ktoré sú dôležité pre učiteľov a pracovníkov s mládežou. Kurz je bezplatný, je pripravený pre tých, ktorí nie sú oboznámení so základnými pojmami rodových štúdií a zameria sa na každodenné situácie a vplyvy, ktoré môžeme urobiť pre zníženie rodovej nerovnosti.
Prax prispela k:	Zvyšovanie povedomia o rôznych profesiách v oblasti vzdelávania; vypracovanie učebných materiálov, ktoré možno ďalej zdieľať (napr. na pracovisku materskej školy alebo v škole); ponuka ľahko realizovateľných odporúčaní relevantných pre učiteľov v predprimárnom vzdelávaní.
Cieľová skupina	Učitelia, asistenti učiteľa, sociálni pracovníci, pracovníci s mládežou
Financovanie	☐ Financované z vlastných zdrojov ☒ Národné/verejné financovanie ☒ Financovanie EÚ ☐ Súkromné financovanie
Odkaz na ďalšie informácie	totojervnost.online - Toto je rovnosť

5. Monitorovanie a hodnotenie

Prax v Škótsku, Spojené kráľovstvo

Pozorovanie, reflexia a zmena - Shaw Mhor Early Years Centre, Glasgow

Centrum pre deti v ranom veku Shaw Mhor je centrum miestneho úradu, ktoré sa nachádza vo veľkej mestskej časti Southside v Glasgowe. Služba sa v roku 2011 zaregistrovala u Inšpektorátu starostlivosti a poskytuje dennú starostlivosť maximálne 134 deťom vo veku od narodenia až po deti, ktoré ešte nenavštevujú základnú školu. Po inšpekcii v decembri 2016 bola hodnotená ako "veľmi dobrá" v oblasti starostlivosti a podpory, ako aj riadenia a vedenia.

Počas týždňa superhrdinov sa zistilo, že niektorí chlapci v kostýmoch vykazovali oveľa agresívnejšie a deštruktívnejšie správanie a menej tvorivých a nápaditých hier, než by sa bežne pozorovalo. V dôsledku toho škôlka urobila zmeny v oblasti ich prezliekania, v jazyku, ktorý používali, a v interakcii s deťmi. Do priestoru na obliekanie boli pridané kusy látky, aby si deti mohli vytvoriť vlastné plášte a kostýmy bez toho, aby ich otvorene označili za konkrétnych hrdinov. Zamestnanci mohli predstaviť ďalšie kreatívne spôsoby interakcie ako superhrdinovia, napríklad pridaním kúskov povrázok, ktoré fungovali ako pavučiny. Zamestnanci tiež zmenili používanie jazyka, aby hovorili o vlastnostiach superhrdinov, a spochybnili tak myšlienku, že ich sily sú výlučne deštruktívne. Viac sa zamerali na to, že superhrdinovia sú starostliví, ochranárski a nápomocní, a nie agresívni a deštruktívni. Neskôr sa pozornosť sústredila na samotné deti a na to, aké superschopnosti majú, čím ich povzbudili, aby sa zamysleli nad svojimi vlastnými schopnosťami a vlastnosťami. Snažili sa prepojiť záujem o superhrdinov s inými oblasťami centra, napríklad miešaním elixírov, aby získali nové schopnosti alebo zmenili svoj vzhľad.

Zamestnanci boli prekvapení, ako rýchlo sa im podarilo zmeniť zmýšľanie detí, a boli spokojní s odzvou. V ďalšej fáze bolo potrebné viac pracovať s rodičmi v oblasti rodovej rovnosti a ich postojov. Centrum zaviedlo pravidelnejšie formálne stretnutia zamestnancov, aby vytvorilo priestor pre všetkých zamestnancov hovoriť o svojich postrehoch a nápadoch. Výsledkom tohto preformulovania záujmov detí bola hra, ktorá bola viac kontrolovaná, a tichšie deti boli viac zapojené. Jedno dieťa si veľmi obľúbilo nosenie plášťa a tento spoločný záujem o superhrdinov s jeho rovesníkmi mu umožnil prístup k novej skupine sebavedomejších detí. Ide o to, aby ste sa mohli pohodlne postaviť do úzadia a pozorovať, kým urobíte zmeny. Naším cieľom nebolo odradiť od búrlivej hry, ale zabezpečiť, aby za hrou detí boli rozumné a úctivé dôvody.

Prax v Taliansku	
Názov praxe	AKO DIEVČA A AKO CHLAPEC. Projekt o rodovej identite a rozdieloch v predškolských zariadeniach
Umiestnenie	Taliansko
Trvanie	2015
Vzdelávacia inštitúcia/organizácia	Scuola Simonazzi, Modena - Taliansko
Kontakty	Via Augusto Valli, 36, 41125 Modena MO Telefono: 059 353307 Učiteľia Tullia Bertoni, Giulia Bonfatti, Antonietta Marano, Annamaria Pè, Marina Borgonovi e Giovanna Pradelli
Oblasť/oblasti intervencie	☐ Prístup ☐ Pracovná sila ☒ Učebné osnovy ☐ Riadenie a financovanie ☒ Monitorovanie a hodnotenie
Ciele	Učiteľky a učители nechceli zostať ľahostajní k rodovej problematike a chceli prehĺbiť reflexiu rodovej identity a rozdielov s vlastným pohľadom predovšetkým na profesionalitu pedagógov, aby pochopili predovšetkým v kolektíve učiteľov a spolupracovníkov školy, akými implicitnými stereotypmi (všetkými stereotypmi, kultúrnymi, sociálnymi, rodovými) sa riadia výchovné postupy, očakávania, jazyk. Tí odborníci v oblasti predškolskej výchovy a vzdelávania, ktorí majú v škole výchovnú zodpovednosť, musia deťom a rodinám zaručiť, aby vo svojich rozhodnutiach v oblasti plánovania, v štýle komunikácie a vo vzťahoch pôsobili takou kultúrnou otvorenosťou a hĺbkou analýzy, ktorú od nás denne vyžaduje sociálna zložitosť, v ktorej žijeme, vrátane rodu ako sociokultúrneho konštraktu. Cieľom je tiež zlepšiť schopnosť učiteľov riešiť sériu "veľkých otázok" s deťmi s úmyslom a prístupom, ktorý im nedáva odpovede, ale skôr ich stavia do situácií pochybností, provokácií a vzájomnej konfrontácie.
Stručný opis realizovaných činností	Projekt sa vyznačuje reflexívnou praxou zo strany pedagogického zboru, ktorý chcel riešiť a problematizovať otázku rodových stereotypov, pričom vychádzal z postoja načúvania deťom, rodinám a sebe samému, s ohľadom na vlastnú výchovnú úlohu, ale aj vlastnú identitu. Metodika, ktorú skupina učiteľov prijala, preto uprednostnila spôsob skúmania, ktorý sa začal predovšetkým pozorovaním a počúvaním detí v ich každodennom živote, v kontextoch hry medzi deťmi, v momentoch diskusie vo veľkých alebo malých skupinách. Učiteľia predškolského vzdelávania a výchovy tak pozorovali chlapcov a dievčatá pri ich hrách a voľbách, snažili sa bezprostredne zachytiť pochybnosti, otázky a úvahy, ktoré boli vychovávané nimi.

Prax v Dánsku	
Názov praxe	ROVNOSŤ PRÍLEŽITOSTÍ NA VZDELÁVANIE Kritický prístup k chápaniu [rodových] noriem v profesijnom rozvoji
Umiestnenie	Dánsko, Fredensborg
Trvanie	27 mesiacov (september 2016 - december 2018)
Vzdelávacia inštitúcia/organizácia	Børnehusene Kokkedal a Børnehusene Fredensborg
Kontakty	ODBOROVÝ ZVÄZ BUPL kaba@bupl.dk
Oblasť/oblasti intervencie	☐ Prístup ☒ Pracovná sila ☐ Učebné osnovy ☐ Riadenie a financovanie ☒ Monitorovanie a hodnotenie
Ciele	Cieľom praxe bolo: rozšíriť možnosti účasti a vzdelávania detí s cieľom znížiť nerovnosť príležitostí; vyskúšať nový spôsob organizácie odborného rozvoja v rámci viacerých inštitúcie predškolského vzdelávania a starostlivosti.
Stručný opis realizovaných činností	Prax sa realizovala prostredníctvom podpory profesijného rozvoja a reflexie a hodnotenia v skupinách, ktoré facilitoval konzultant s odbornými znalosťami v oblasti kritického myslenia súvisiaceho s rodovými normami v pedagogickej práci. Podnietilo to zamyslenie sa nad tým, ako naše normy a predporozumenia týkajúce sa rodu významne ovplyvňujú prostredie, v ktorom sa deti učia. Týmto spôsobom sa hodnotilo a analyzovalo, ako by jazyk, prítomnosť, otvorenosť, aktivity, interiérový dizajn, hry, hračky, piesne atď. mohli ďalej pomôcť deťom pri rozvoji ich potenciál bez ohľadu na pohlavie.
Prax prispela k:	<ul style="list-style-type: none"> Podporovať profesionalizáciu zamestnancov pracujúcich v kontexte predškolského vzdelávania a starostlivosti vrátane riadiacich pracovníkov.
Cieľová skupina	Kľúčoví zamestnanci predškolského vzdelávania a starostlivosti (pedagógovia)
Financovanie	☒ Financovanie z vlastných zdrojov ☐ Financovanie z národných/verejných zdrojov ☐ Financovanie zo zdrojov EÚ ☐ Súkromné financovanie
Odkaz na ďalšie informácie	

6. Riadenie a rozpočtovanie

Celoplošný prístup - projekt rodovo priateľských škôlok, Glasgow

Program rodovo priateľskej škôlky vypracovali pracovníci z Glasgow Health and Social Care Partnership - North East Health Improvement team. Zamestnanci sa v roku 2014 zúčastnili na konferencii Respectme, Gender Is Everyone's Agenda, kde organizácia Zero Tolerance predstavila svoj nový materiál na podporu rodovej rovnosti v ranom detstve Just like A Child. Usúdilo sa, že existuje veľký potenciál, aby sa tento zdroj použil ako súčasť širšieho programu na riešenie rodovo podmieneného násillia, duševného zdravia, úlohy mužov pri rodičovstve a starostlivosti o deti, otázok LGBT, vytvárania väčšieho výberu vo vzdelávaní a zamestnateľnosti a ďalších oblastí. Na základe skúseností s inými celoškolskými zdrojmi a zdrojmi pre deti v ranom veku boli vypracované školenia, balík zdrojov a program udeľovania cien na podporu zariadení v ranom veku s cieľom znížiť rodové stereotypy a zlepšiť rodovú rovnosť. Program v pilotnej fáze pozostával z celodenného školenia pre celé skupiny zamestnancov predškolských zariadení. Toto školenie sa väčšinou uskutočnilo počas dní pracovného pokoja. Počas školenia sa zamestnanci oboznámili s právami, spravodlivosť a rovnosť. Potom sa zaoberali rodovými stereotypmi, ich výskytom, vzťahom medzi rodovými stereotypmi a rodovou nerovnosťou a mnohými druhmi škôd, ktoré môžu spôsobiť. Skupiny zamestnancov sa zamýšľali nad vlastnou praxou prostredníctvom zasadnutia o monitorovaní a hodnotení, v ktorom zdôraznili svoje existujúce osvedčené postupy a preskúmali oblasti, ktoré je potrebné rozvíjať. Pozornosť sa venovala vedeniu a riadeniu, informovanosti zamestnancov, učebným plánom, učeniu a vyučovaniu, prostrediu, zdrojom a komunikácii s rodičmi, opatrovníkmi a širšou komunitou. Zariadeniam boli poskytnuté rôzne nástroje a zdroje (vrátane balíka Just like A Child a podporného balíka vyvinutého spoločnosťou Health Improvement). Následne pracovali na dohodnutom akčnom pláne, ktorý vychádzal z oblastí rozvoja v rámci M&E, a približne do jedného roka boli pripravené požiadať o štatút rodovo priateľskej škôlky. Počas pilotnej fázy sa do procesu zapojilo desať škôlok a prvé dve z nich boli v máji 2018 uznané za rodovo priateľské škôlky. Po podujatí "zdieľania poznatkov", ktoré sa konalo 31. mája 2018, boli zdroje o rodovo priateľských škôlkach poskytnuté širokému spektru partnerov, ktorí mali záujem o ich rozvoj vo svojich vlastných miestnych orgánoch alebo oblastiach činnosti, vrátane škótskej väzenskej služby a školení pre odborníkov v oblasti raného vzdelávania a starostlivosti o deti. Školenie sa potom rozšírilo na vedenie každého miestneho orgánu a zariadenia predškolskej výchovy v Glasgowe, ktoré spolupracovalo so vzdelávacími službami. Bolo mierne upravené tak, aby umožňovalo špecifický vstup o informovanosti LGBT. Vedenie bolo podporované tímom vedúcich pracovníkov v oblasti vzdelávania v ranom veku a zlepšovania zdravia, aby toto školenie sprostredkovali zamestnancom vo svojich vlastných zariadeniach. Uskutočnilo sa to ako súčasť širšieho balíka školení o zdravých vzťahoch, v rámci ktorého sa školenia o včasnej ochrane zaviedli aj v celej oblasti NHS Greater Glasgow & Clyde Health Board.

Prax na Slovensku	
Názov praxe	"Škola základ života/School for life"
Umiestnenie	Trnava, Slovenská republika
Trvanie	2005 - 2008, priebežne
Vzdelávacia inštitúcia/organizácia	Tulipán, Predškolská a základná škola
Kontakty	Gorkého 21, Trnava www.zstulipantt.edupage.org
Oblasť/oblasti intervencie	☐ Prístup ☐ Pracovná sila ☒ Učebné osnovy ☒ Riadenie a financovanie ☒ Monitorovanie a hodnotenie
Ciele	Základná škola a materská škola spolupracovali na projekte "Ružový a modrý svet" s cieľom poskytnúť učiteľom možnosť zúčastniť sa na školení, spoluvytvárať učebné materiály a preskúmať, ako môžu lepšie podporovať rodovú rovnosť už od útleho veku svojich žiakov. Na školení sa zúčastnili učitelia všetkých stupňov vzdelávania ISCED 0 - 3 a v rámci následnej aktivity vypracovali svoje akčné plány. Škola tiež vyhodnotila svoj školský vzdelávací plán a urobila SWOT analýzu riadenia školy z rodového hľadiska, výsledky konzultovala s odborníkmi, ktorí ponúkli pomoc pri implementácii niekoľko odporúčaní.
Stručný opis realizovaných činností	Základná škola v Trnave poskytuje priestor pre pilotný projekt zameraný na rodovo citlivú pedagogiku v ďalšom vzdelávaní učiteľov, ako aj v ich praxi.
Prax prispela k:	Uplatňovanie rodovej rovnosti na úrovni školy, v učebných osnovách a v osobnom a profesionálnom raste učiteľov. Škola môže poskytnúť svoje skúsenosti a inšpirovať ostatné vzdelávacie inštitúcie, aby zaviedli rodovú rovnosť do svojich učebných osnov a riadenia školy.
Cieľová skupina	
Financovanie	☐ Financované z vlastných zdrojov ☐ Národné/verejné financovanie ☒ Financovanie EÚ ☐ Súkromné financovanie
Odkaz na ďalšie informácie	Základná škola s materskou školou, Ulica Maxima Gorkého 21, Trnava (edupage.org)

Prax v Srbsku	
Názov praxe	Tím na ochranu detí pred násilím, zlým zaobchádzaním a zanedbávaním
Umiestnenie	Temerin, Srbsko
Trvanie	prebieha
Vzdelávacia inštitúcia/organizácia	Materská škola "Veljko Vlahovic"
Kontakty	puvvlahovic@paarabolonet.com
Oblasť/oblasti intervencie	☐ Prístup ☐ Pracovná sila ☐ Učebné osnovy ☒ Riadenie a financovanie ☐ Monitorovanie a hodnotenie
Ciele	Vytvárať bezpečné prostredie pre deti; vytvárať a pestovať atmosféru prijatia, tolerancie a rešpektu; zvyšovať povedomie a citlivosť všetkých zúčastnených zamestnancov a návštevníkov voči akejkoľvek forme násilia, zlého zaobchádzania alebo zanedbávania akéhokoľvek dieťaťa; meniť kultúrne, spoločenské normy, stereotypy a predsudky, ktoré môžu podporovať akékoľvek násilie
Stručný opis realizovaných činností	Materská škola vypracovala tento tím a pridala mu úlohy a povinnosti do štatútu materskej školy
Prax prispela k:	<ul style="list-style-type: none"> Prevenia akéhokoľvek násilia, zlého zaobchádzania s deťmi na základe predsudky, stereotypy a diskriminácia na základe pohlavia v predškolskom veku
Cieľová skupina	Zamestnanci, návštevníci, rodičia detí v predškolskom zariadení
Financovanie	☒ Financovanie z vlastných zdrojov ☐ Financovanie z národných/verejných zdrojov ☐ Financovanie zo zdrojov EÚ ☐ Súkromné financovanie
Odkaz na ďalšie informácie	https://www.vrtictemerin.com/

Prax v Srbsku	
Názov praxe	Politika predchádzania rodovej diskriminácii
Umiestnenie	Temerin, Srbsko
Trvanie	2023
Vzdelávacia inštitúcia/organizácia	Materská škola "Veljko Vlahovic"
Kontakty	puvvlahovic@paarabolanet.com
Oblasť/oblasti intervencie	☐ Prístup ☐ Pracovná sila ☐ Učebné osnovy ☒ Riadenie a financovanie ☐ Monitorovanie a hodnotenie
Ciele	Zabrániť akejkoľvek diskriminácii na základe pohlavia v predškolskom zariadení
Stručný opis realizovaných činností	Predškolské zariadenie vypracovalo a prijalo vlastnú antidiskriminačnú politiku založenú na rodovej rovnosti
Prax prispela k:	<ul style="list-style-type: none"> • Prevencia akejkoľvek diskriminácie na základe pohlavia v predškolskom zariadení
Cieľová skupina	zamestnanci
Financovanie	☒ Financovanie z vlastných zdrojov ☐ Financovanie z národných/verejných zdrojov ☐ Financovanie zo zdrojov EÚ ☐ Súkromné financovanie
Odkaz na ďalšie informácie	https://www.vrtictemerin.com/

PRÍPADOVÉ ŠTÚDIE

ŠVÉDSKO

Švédsko bolo priekopníkom v zavádzaní rodovo citlivého prístupu k vzdelávaniu na všetkých úrovniach vzdelávania a od útleho veku vyvíjalo sústredené úsilie na zdôrazňovanie rovnosti vo vzdelávaní. Tento prístup má vo Švédsku dlhú tradíciu, pričom Komisia pre poskytovanie materských škôl z roku 1968 navrhla zavedenie progresívnej pedagogiky, ktorá do výchovy detí zahŕňa hodnoty demokracie, rodovej rovnosti a solidarity (Korpi, 2017).

Je príkladom toho, ako môže krajina realizovať rôzne stratégie zdola nahor na posilnenie a rozvoj rodovej rovnosti v predškolskom veku, zvýšiť povedomie o potenciáli predškolského vzdelávania v tejto oblasti a stať sa referenciou na celom svete.

Švédske učebné osnovy pre predprimárne vzdelávanie zamerané na rodovú transformáciu

Komplexné učebné osnovy pre švédske predškolské zariadenia boli prvýkrát vypracované v roku 1998, keď sa predškolské zariadenia dostali do kompetencie švédskeho ministerstva školstva a výskumu (Bayne, 2009). V učebných osnovách sa ako jeden z cieľov jasne uvádza boj proti rodovým stereotypom: "Predškolské zariadenia by mali pôsobiť proti tradičným rodovým a rodovým rolám" (Skolverket 2006; preložené v Bayne, 2009).

Precedensy v tomto smere sa vyskytli aj inde v sektore vzdelávania. Učebné osnovy pre deväťročnú všeobecnú školu (t. j. základnú a strednú školu), vypracované v 60. rokoch 20. storočia, už obsahovali zmenu stereotypných rodových rolí ako jeden z cieľov.

Odvtedy prešiel tento učebný plán niekoľkými revíziami a úpravami, pričom sa vždy zachovalo silné rodové zameranie. Súčasné kurikulum pre predškolské vzdelávanie vyzýva predškolské zariadenia, aby "aktívne a vedome podporovali rovnaké práva a príležitosti všetkých detí bez ohľadu na pohlavie [a] bojovali proti rodovým modelom, ktoré obmedzujú rozvoj, možnosti voľby a učenie detí" (Skolverket, 2019).

Rodovo citlivá pedagogika

Pri hodnotení učebných osnov pre predškolské vzdelávanie sa zistil rozdiel medzi národnými učebnými osnovami a tým, ako odborníci implementujú tieto koncepty v triede, čo zdôrazňuje potrebu vyškoliť učiteľov, aby dosiahli rodovú rovnosť vo svojich pedagogických činnostiach (Ärlemalm-Hagsér, 2010). Po prechode materských škôl do sektora vzdelávania ministerstvo vyčlenilo finančné prostriedky na rozvojové projekty zamerané na posilnenie rodovej rovnosti prostredníctvom materských škôl vrátane vývoja nástrojov pre zamestnancov materských škôl na skúmanie a analýzu pedagogických materiálov z rodového hľadiska a zvýšenie nábora učiteľov a učiteliek materských škôl (Korpi, 2017). Rada pre rovnosť v predškolskom vzdelávaní udeľuje projekty a vykonáva rodovú analýzu politiky v oblasti učiteľov v ranom detstve (Chi, 2018). Od 90. rokov 20. storočia Švédsko vyvinulo niekoľko snáh o dosiahnutie rodovej rovnosti, pričom realizovalo rôzne

projekty. Bayne opisuje niektoré stratégie, ktoré zaviedli švédske predškolské zariadenia. Patrí medzi ne odstránenie niektorých rodovo špecifických hračiek, ako sú autíčka a bábiky, a ich nahradenie rodovo neutrálnejšími hračkami, ako aj zriadenie hracích staníc a umožnenie deťom, aby sa medzi nimi v pravidelných intervaloch striedali, aby každý mohol využívať rôzne prostriedky. Do škôlok boli tiež pozvaní muži a ženy s rôznymi povolaniami, najmä tí, ktorí nezodpovedali stereotypu pre svoju rolu (Bayne, 2009).

Riešenie rodovej nerovnosti od útleho veku

Jednou z hojne využívaných stratégií bolo nahrávanie praxe učiteľov v triede na video (Bayne, 2009). Túto metódu navrhla v roku 1991 Susanne Rithander. Záznamy dôsledne odhalili, že:

- Učitelia sa domnievali, že sú v interakcii s deťmi rodovo neutrálni, avšak materiál odhalil, že učitelia vykazujú rodovo špecifické vzorce
- Dievčatá boli oslovované rozsiahlou verbálnou komunikáciou, zatiaľ čo chlapci dostávali menej verbálnej komunikácie
- Potreby chlapcov boli uspokojované naliehavejšie na úkor potrieb dievčat
- Dospelí, rodičia a pedagogickí pracovníci si často neuvedomovali, že stereotypné rodové roly sú zakotvené v ich každodennej praxi a interakcii s deťmi.
- Chlapci zaberali viac priestoru a bolo ich viac počuť ako dievčat.

Učitelia majú určité očakávania týkajúce sa rodových rolí. Napríklad od dievčat sa očakáva, že budú pekné, starostlivé a poddajné, zatiaľ čo chlapci odvážni, zlomyseľní a silní (Bayne, 2009). Videonahrávky ukázali, že zmena a rodová citlivosť sú potrebné nielen u detí, ale aj u pracovníkov v predškolskom veku. Švédsko pokračovalo v realizácii viacerých projektov zvyšujúcich povedomie o rodových otázkach a stereotypoch a stalo sa referenciou pre ostatné krajiny. V posledných rokoch bolo na túto tému napísaných niekoľko kníh, rodová pedagogika si získala pozornosť médií a zo strany švédskej národnej vlády existuje všeobecné porozumenie pre pokračovanie v rodovej pedagogike (Bayne, 2009). Univerzitné kurzy pre učiteľov zahŕňajú požiadavky rodovej rovnosti a učitelia a učiteľky MŠ sa zúčastňujú na školeniach súvisiacich so zákonmi o diskriminácii a vzdelávaní (Chi, 2018).

Nábor učiteľov predškolskej výchovy mužského pohlavia

Štúdia v siedmich švédskych obciach (kommon), ktoré vytvorili sieť na zvýšenie počtu mužov pracujúcich v predškolských zariadeniach, zistila, že obce často začali s individuálnymi aktivitami alebo iniciatívami na udržanie mužov, ktorí už pracujú v predškolských zariadeniach (Heikkilä, 2019). Čoskoro sa však tieto opatrenia považovali za nedostatočné a bolo jasné, že na zmenu postojov, štruktúr a monitorovacích opatrení sú potrebné dlhodobejšie a komplexnejšie stratégie. Niektoré z iniciatív a časovo obmedzených procesov uvedených v štúdiu zahŕňali vytvorenie rodovo neutrálnych brožúr alebo webových informácií o tom, čo znamená pracovať v materských školách, kritické preskúmanie procesov náboru s cieľom odhaliť všetky rodovo

neobjektívne aspekty a zavedenie nových metód získavania informácií z databázy registrov trestov. V štúdiu sa zistilo, že v ojedinelých prípadoch sa obce zapojili do viacrozmerných procesov, ktoré povýšili problém na problém celej obce a zahŕňali interakciu a komunikáciu medzi viacerými zainteresovanými stranami. Tieto procesy zahŕňali zapojenie externých zainteresovaných strán (napr. vyslanie mužov - zamestnancov materských škôl do veľkej miestnej spoločnosti, v ktorej dominovali muži a ktorá sa chystala prepustiť niekoľko zamestnancov, aby sa podelili o informácie o práci v materských školách), pôsobenie mužov ako vzorov pre iných mužov (napr. mentorský program medzi vysokoškolskou inštitúciou a obcou na zníženie predčasného ukončenia štúdia v materskej škole) a zapojenie mladých mužov, ktorí potrebujú kontakt s trhom práce (napr. utečenci bez sprievodu, ktorí hľadajú pracovné miesta).

Muži nechcú byť vyčlenení ako "muži v predškolských zariadeniach", ale jednoducho chcú byť známi ako učitelia v predškolských zariadeniach. Normalizovať prítomnosť mužov v predškolských zariadeniach a zároveň pracovať na zvýšení počtu mužov je dôležité a možné.

Rodovo citlivé rodičovstvo

Rodový prístup v predškolskom vzdelávaní sa vo Švédsku rozšíril vďaka úzkej a častej interakcii medzi rodinami a inštitúciami. Karlson a Simonsson skúmali švédske mestá Crownbay a Heatherfield, ktoré vypracovali stratégie pre zapojenie rodiny a komunity do rodovo citlivého vzdelávania v predškolskom veku (Karlson a Simonsson, 2008). Zamestnanci škôl v Crownbay a Heatherfield organizovali neformálne a formálne vzdelávacie platformy pre rodičov. Neustále komunikovali o prístupe školy a o rodovej problematike, čím rozvíjali vedomosti rodičov o rodových vzťahoch. Okrem toho organizovali aj formálne aktivity a kurzy pre rodičov. V Crownbay ponúkli šesťmesačný projekt zameraný na rodovú výchovu a výchovu k hodnotám. Podporovali tiež diskusiu a sebahodnotenie rodičov.

Riešenie rodovej nerovnosti od útleho veku

Zamestnanci škôlky tradične poskytovali rodičom, najmä matkám, rady týkajúce sa výchovy ich detí. Teraz sa však zameriavajú na rovnaké zapojenie matiek a otcov do výchovy ich detí v predškolskom veku. Napríklad, ak je dieťa choré, predtým telefonovali matke, ale teraz najprv volajú otcovi, aby ho viac zapojili. Celkovo sa pri každodenných činnostiach rozprávajú a informujú toho rodiča, ktorý príde ako prvý, zatiaľ čo predtým sa častejšie čakalo na matky.

Zabezpečenie kvality

V roku 2011 sa zmenami a doplneniami kurikula predškolského vzdelávania doplnila časť o monitorovaní a hodnotení kvality predškolského vzdelávania (Korpi, 2017). Postupy zabezpečovania kvality a dokumentácie sa uskutočňujú na národnej, obecnej a predškolskej úrovni a na všetkých úrovniach súvisia s predškolským kurikulumom. Na národnej úrovni je školská inšpekcia zodpovedná za výkon externých inšpekcií

(Vallberg-Roth, 2015). Dokumentačný nástroj na národnej úrovni a hodnotiaci formulár obsahujú zameranie na základné hodnoty a vplyv. Pýta sa, či materská škola systematicky pracuje na vytváraní hodnôt, na ktorých je založená [švédská] spoločnosť, vrátane empatie a záujmu o iných, ako aj otvorenosti a rešpektovania rozdielov v presvedčení a spôsobe života ľudí. Táto práca zahŕňa pôsobenie proti tradičným rodovým vzorcom, zvládanie konfliktov, pochopenie vlastných práv a povinností a prevzatie zodpovednosti za spoločné pravidlá. Podobne aj nástroj sebahodnotenia pre riaditeľov škôl pred návštevou školskej inšpekcie obsahuje otázky: "Akým spôsobom pracuje materská škola na rovnosti? Budú mať dievčatá a chlapci v materskej škole rovnaké príležitosti rozvíjať a objavovať svoje schopnosti a záujmy bez obmedzenia rodovými stereotypmi?" (skrátaná verzia dokumentačného nástroja a hodnotiaceho formulára na národnej úrovni, podľa Vallberg-Roth, 2015, s. 95). V roku 2012 audity školskej inšpekcie v predškolských zariadeniach v 46 obciach ukázali, že učebné osnovy vrátane ich zložiek týkajúcich sa rodovej rovnosti sa stále nepremietajú do aktivít predškolských zariadení. Každá piata obec v rámci auditu bola kritizovaná za to, ako implementovala rodové hodnoty vo svojich materských školách, pričom inšpekcie zistili nedostatočné povedomie o rodových znalostiach a rodovo špecifických herných aktivitách v týchto materských školách.